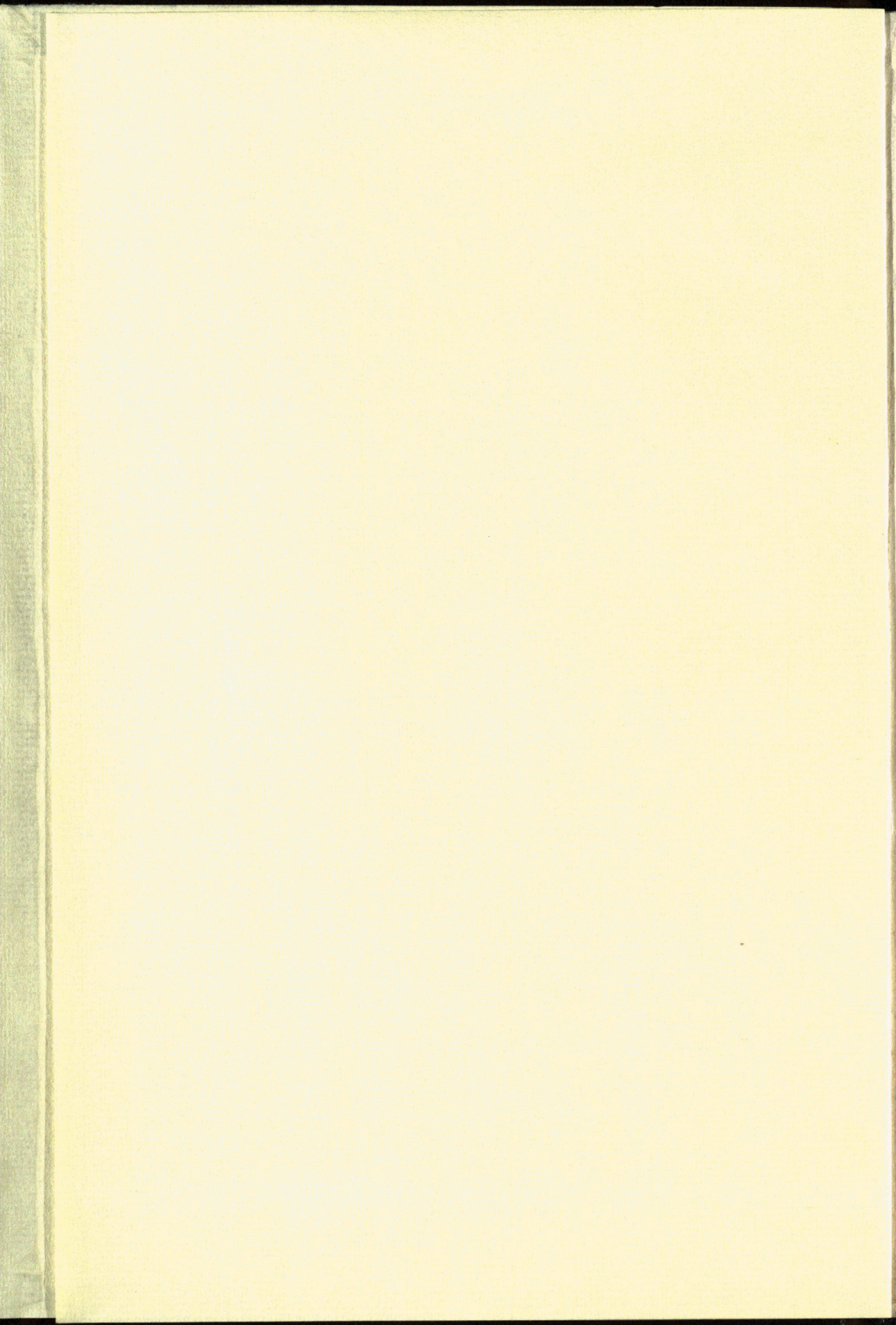

Рис. III 97.1

Small, faint text or markings at the bottom center of the page, possibly a library stamp or a small inscription.

Л. П. ПЕТРОВ. А. И. ЮВАНОВИЧ. 1847

ПЕТ. П. ПЕТРОВ

Данила Владимирович Черногорский

ГОРСКІЙ ВІЕНАЦЪ

ИСТОРИЧЕСКО СОБЫТІЄ

ПРИ

СВРШЕТКУ XVII ВІКА.

СОЧИНЕНІЄ

П. П. Н.

ВЛАДЫКЕ ЦРНОГОСКОГА

У БЕЧУ,

СЛОВИМА Ч. О. О. МЕХИТАРИСТА.

1847.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

PROBLEM SET 1

PROBLEM 1

1998

ПОСВЕТА,

Праху ошца Србіе.

Нек' се овај віекъ горди надъ свіема вѣковима!
Онъ ће Ера бити страшна людскіема колѣнима —
Унъ се осамъ близанацахъ у еданъ махъ изнѣхаше,
Изъ колевке Беллонине и на земљи показаше:
Наполеонъ, Карло, Блѣхеръ, кнезь Велингтонъ и
Суворовъ,
Караѣорђе бычъ тирянахъ и Шварценбергъ и
Кутузовъ,
Ареи ѿ, страва земна, славомъ бойномъ нѣихъ опіо,
И землю имъ за попріште, да се боре, назначіо —
Изъ грмена великога лафу изах' трудно ніе;
У великимъ народима Генію се гнѣздо віе —
Овде му ѿ по готову матеріаль къ славномъ дѣлу
И триумфа дичный вѣнаць, да му краси главу смѣлу —
Ал' херою *Тошолскоме* — Караѣорђу безсмртноме
Све препоне на путь бѣху . . . къ цылю доспѣ ве-
ликоме:

Диге народъ — крсти землю — а варварске ланце
сруши!

Изъ мртвѣхъ Срба дозва — дуну животъ Србской
души;

Ево тайна безсмртника: — даде Србу сталне груди!
Одъ витежства одвикнута у њим' лафска срца
буди!

Фараона источнога предъ *Борѣмъ* се мрзну силе,
Борѣмъ су се Србске мишце са витежествомъ
опоиле!

Одъ *Борѣа* се Стамболъ тресе, крвожеднѣй отаць
куге!

Сабљомъ му се Турцы куну, клетве у њихъ нема
друге! —

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Да! витеза сустопице трагическѣй конаць прати!
Твоѣй глави бы суѣено за вѣнаць се свой прода-
ти...!!!

.....
.....
.....
.....
.....

Поколѣня дѣла суде, што в чіе, даю свѣма —
На Борисе — Вукашине — обшта грми анатема —
Гадно име Пизоново не смѣ калят' мѣсецословъ,
За Егиста управъ сличи громъ небесный, судъ
Орестовъ. —

.
.
.
.
.
.

Надъ свѣтлимъ твоимъ гробомъ злоба грдна блова
тмуше,
Ал' небесну силну зраку што ѣ' угасит' твое
душе? —

Плачне, грдне помрчине, могу л' оне свѣтлость
крити?

Свѣтлости се оне крию, оне ѣе в распалити —
Пламя ѣе вѣчно животворный блистат' Србу твое
зублѣ,
Све ѣе саяніи и чудесніи увѣкове быват' дублѣ. —

.
.
.
.
.
.

Зна Душана родит' Србка зна доити Обилѣе —
Алѣ херое ка Пожарске дивотнике и племиѣе,

✻

Гле! Србкинѣ сада рађу..... благородствомъ Србство
дише.....!
Бѣжи грдна клетво съ рода.....! завѣтъ Срби испу-
нише! —

У Вечу на Ново лѣшо 1847. года.

СОЧИНИТЕЛЪ,

Л И Ц А.

Владыка Данило.
Игуманъ Стефанъ.
Янко Бурашковићъ, Сердаръ.
Радоня „
Вукота „
Иванъ Петровићъ „
Кнезь Раде, братъ Владыке Данила.
„ Байко.
„ Роганъ.
„ Янко.
„ Никола.
Войвода Драшко.
„ Милія.
„ Станко (Люб.)
„ Батрићъ.
Томашъ Мартиновићъ.
Обрадъ.
Вукъ Раслабчевићъ.
Вукота Мрвалѣвићъ.
Вукъ Томановићъ.
Мнозина.
Богданъ Бурашковићъ.
Вукъ Миѣуновићъ.
Вукъ Мандушићъ.
Вукъ Лѣшевоступаць.
Попъ Миѣо.
Сестра Батрићева.
Хаѣи - Али Медовићъ, кадія.
Скендеръ - Ага.
Мустай - Кадія.
Арсланъ - Ага Мухадиновићъ.
Фератъ Зачиръ, Кавазбаша,
Рицалъ - Османъ.
Єдна баба.

A. J. H. S.

1850

Received of the
Hon. Secy of the
Treasury
the sum of
\$1000
for
the purchase of
land
in
the
County of
Jefferson
State of
Missouri
this
1st day of
January
1850

*Скушштина у очи шроичина дне на Ловѣну; глухо
доба ноки, свако спава.*

ВЛАДЫКА ДАНИЛО (самъ собомъ).

Виђи врага су седамъ биньшахъ!
Су два мача, а су двіе круне,
Праунука Туркова съ кораномъ!
За нымъ ята проклетога кота!
Да опусте землю свуголику,
Ка' скакаваць што поля опусти!
Францускога да не бы бриега,
Аравійско море све потоши —
Санъ паклений окруни Османа! —
Дарова му луну ка' ябуку. —
Злога госта, — Европи, Оркана! —
Византія сада ніе друго,
Но прѣія младе Теодоре; —
Звїезда є црне судбе надъ ньомъ! —
Палеологъ позива Мурата,
Да закопа Грке са Србима;
Свою мисли Бранковићъ съ Гертукомъ!
Мухамеде то є за Гертуку! —
Сѣмъ Азіе ње имъ є гнїездо!
Вражѣ племе позоба народе,
Данъ и народъ, како љуку тица: —

Муратъ Србску, а Баязитъ Босну,
 Муратъ Епиръ, а Мухамедъ Грчку,
 Два Селима Ципаръ и Африку,
 Свакій нешто, не остаде ништа!
 Страшило в слушат' што се ради!
 Малень свіетъ за адова жвала!
 Ни наест' га, камо ли превести, —
 Янко брани Владислава мртва!
 Што га брани, кадъ га не одбрани? —
 Скендербегъ в срца Обилића,
 Ал' умріе тужнимъ изгнанникомъ. —
 А я што ћу? — Али са киме ћу?
 Мало рукахъ, малена и снага,
 Ђдна сламка међу вихорове. —
 Сиракъ тужный безъ нигђе никога,
 Мое племе сномъ мртвіемъ спава —
 Суза моя нема родителя —
 Нада мноми в небо затворено,
 Не прима ми плача, ни молитве —
 У адъ ми се свіетъ претворио,
 А сви люди паклени духови. —
 Црный дане, а црна судбино!
 О кукавно Србство угашено!
 Зла надживѣхъ твоя сваколика,
 А съ найгоримъ хоћу да се боримъ —
 Да! кадъ главу раздробишъ тіелу,
 У мученю издишу членови; —
 Куго людска, да те Богъ убіе!
 Али ти в мало по свіета,
 Те си своіомъ злошћу отровала?
 Но си отровъ адске свое душе
 И на овай каменъ изблювала!

Мала ли є жертва сва Србія,
 Одъ Дунава до мора синѣга?
 На тронъ сѣдишьъ неправо узетый! —
 Поносишьъ се скиптромъ крвавіемъ!
 Хулишьъ Бога съ светога олтара! —
 Мунаръ дуби на крсть раздроблѣный;
 Али сѣнку што му шће тровати!
 Те є у збѣгъ собомъ уніеше
 Међу горе за вѣчну утѣху,
 И за спомень рода юначкога;
 Већъ є у крвѣ она прекупата
 Сто пут' твою, а стотину нашу!
 Виђи посла цара опакога!
 Кога ѣаво о свачему учи:
 „Црну гору покорит' не могу,
 „Ма, никако да є са свимъ моя;
 „Съ њима треба овако радити” —
 Па имъ поче демонскій мессія
 Лажне вѣре пружат' посластице —
 Богъ васъ клео, погани изроди!
 Што ће Турска вѣра међу нама?
 Куда ће те съ клетвомъ праѣдовскомъ? —
 Су чимъ ће те изаћ' предъ Милоша,
 И предъ друге Србске витезове,
 Кои живе докленъ сунца гріе?
 Кадъ данашню премислимъ віећу,
 Разпале ме ужаса пламови —
 Изклати се браћа међу собомъ!
 А крвници яки и опаки,
 Затріеће сѣме у одиву. —
 Грдный дане, да те Богъ убіе,
 Кои си ме дао на свіету!

Часъ проклиньмъ ланскій по сто путахъ,
 У кои ме Турцы не смакоше,
 Да не варамъ народнѣ наданѣ. —

*Вукъ Миѣуновићъ лежи близу владыке, пришаю
 се као да спава, али све чуе дивно.*

ВУКЪ МИѢУНОВИЋЪ.

Не, владыко, ако Бога знадешъ!
 Каква те е спопала несрећа,
 Те 'но кукашъ као кукавица,
 И топишъ се у Србске несреће? —
 Да ли ово светкованѣ ние,
 На кому си сабра' Црногорце,
 Да чистимо землю одъ некрсти? —
 И безъ тога ово намъ е слава,
 На кою се врстный момцы купе,
 Способности свое да кушаю,
 Силу мишце и брзину ногахъ,
 Стрiелянѣмъ да се надмашаю,
 И сѣченѣмъ у обкладу плећахъ;
 Да слушаю Божю летурѣю,
 И да воде коло око цркве,
 Да витештвомъ прса набрецаю —
 То е таманѣ светый юнацыма,
 То гвоздени срца у момцыма —
 Тури такве разговоре црне!
 Люди трпе, а жене наричу! —
 Нема посла у плаха главара —
 Ты нiеси саморана глава:
 Видишъ ове петъ стотин' момчади!
 Кое чудо снаге и лакоће
 У нѣихъ данасъ овѣ видiесмо?

Виђаше ли како стріеляю?
 Ка' се града вђшто изиграше?
 Како хитро грабляху капице?
 Текъ што вучадъ за майкомъ помиле,
 Играюћ' се страшне зубе свое
 Већъ умію подъ грломъ острити;
 Текъ соколу прво перъ никне,
 Онъ не може више мировати,
 Него свое размеће гніздо
 Грабећ' сламку єдну и по єдну,
 Съ нъомъ путь неба бђжи ціючући —
 Све є ово некаква наука; —
 Безъ момчади ове, те су овђе,
 Шестъ путахъ є іоштъ ов'лико дома,
 Нъина сила, то є твоя сила;
 Докле Турцы све нъихъ савладаю,
 Многе ће се буле оцрнити;
 Борби нашої края быти неће
 До истраге Турске али наше —
 Нада нема право ни у кога,
 До у Бога и у свое руке;
 Наданъ се наше закопало
 На Косово у єдну гробницу —
 У добру є лако добро быти! —
 На муцы се познаю юнацы. —

*Изніели су крсте съ Ловћена на врхъ црквине, па-
 су по врху сѣли, гађаю пушкама и брое колика
 иуша коя одѣкне.*

СЕРДАРЪ ЯНКО БРАШКОВИЋЪ.

Чудне пушке, валя мушку главу!
 Свака наша шестъ путахъ одѣкне,

А Цефердаръ Томановић-Вука,
Деветъ путахъ еднако се чуе!

СЕРДАРЪ РАДОЊА.

Видите ли чудо, Црногорцы!
Присука' самъ педесетъ годинахъ,
На Ловћенъ самъ вазда лѣтовао,
Излазио на ову вршину;
Сто путахъ самъ гледао облаке,
Ће изъ мора дођу на гомиле
И прекриле сву ову планину,
Отисни се тамо, али тамо,
Съ сiewанѣмъ и съ великомъ ѣкомъ
И съ ломлявомъ страшніехъ громовахъ;
Сто путахъ самъ овѣна сѣдио
И грія' се мирно спрема сунца,
А подъ собомъ мунѣ и громове
Гледа', слуша' ѣено ціепаю,
Гледа' ѣкомъ града стравичнога
Ће с' пода мномя ялове облацы!
Аль овога чуда іоштъ не виѣхъ:
Видите ли, ако Бога знате!
Колико ѣ мора и приморя,
Равне Босне и Херцеговине,
Арбаніе, управо до мора,
Колико ѣ наше Горецрне,
Све ѣ облакъ притиска' еднако,
Свудъ се чуе ѣка и грмлява,
Свудъ исподъ насъ мунѣ сiewаю,
А насъ ѣдне само сунце гріе,
И доста ѣ добро примарило,
Ка' ѣ ово брдо вазда хладно!

ОБРАДЪ.

Виѣсте ли чудо и знаменѣ!
 Ка' се двіе мунѣ прекрстише,
 Ёдна сину одъ Кома къ Ловѣну,
 Друга сину одъ Скадра къ Острогу,
 Крстѣ одъ огня жива направише,
 Охъ! диванѣ ли бѣше погледати!
 У свіетѣ га јоштѣ ніе таквога
 Ни ко чуо нити ко видіо —
 Помоз' Боже јдніемѣ Србима!
 И ово 6 неко знаменіе! —

ВУКЪ РАСЛАБЧЕВИЋЪ.

На што мѣришѣ џефердаромѣ, Драшко?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Хоѣахѣ убит' ёдну кукавицу,
 А жа' ми 6 фишекѣ оштетити! —

ВУКЪ РАСЛАБЧЕВИЋЪ.

Немой, Драшко, тако ти живота!
 Не валя се бити кукавица,
 Али не знашѣ, рѣа те не била!
 Да су оне шѣери Лазареве? (цара)

*Стаде велика грая на врхѣ црквине на сѣверной
 страни више ѳзера.*

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Што граете, кои су ви јди?
 А ево сте горый него ѣца!

ВУКОТА МРВАЛЪВИГЪ.

Долеће ни ято яребицахъ
И свакою живу ухватисмо,
Съ тога грая стаде међу нама!

СВИ ИЗЪ ГРЛА ПОВИЧУ.

Пуштите ихъ, аманатъ ви Божій!
Єре ихъ є неволя нагнала,
А не бысте нїедну хватали:
Утекле су къ вама да утеку,
А нїе су, да ихъ поколѣте.

*Пустише яребице, и вратише се съ крстима
одкуда су ихъ и дигли.*

*Скуштина о маломе госпођину дне на Цешиню
подъ видомъ да мире неке главе. — Главари су се
макли на страну, а народъ коло води.*

КОЛО.

Богъ се драгій на Србе разлюти!
За нѣихова смртна сагрешеня —
Наши цари законъ погазише —
Почеше се крвнички гонити —
Єданъ другомъ вадит' очи живе;
Забацьше владу и државу,
За правило лудость изабраше —
Невѣрне имъ слуге постадоше
И царскомъ се крвлю окупаше;
Великаши, проклете имъ душе!
На комате раздробиле царство,
Србске силе грдно сатрїеше;
Великаши, трагъ имъ се утр'о!
Распре сѣме посїяше грко,

Те съ нѣимъ племе Србско отроваше;
 Великаши, грдне кукавице!
 Постадоше рода издаице —
 О проклета Косовска вечеро!
 Кудъ та среѣа, да грдне главаре
 Све потрова и трагъ имъ утріе,
 Самъ да Милошъ оста на сріеди
 Са нѣгова оба побратима,
 Те бы Србинъ данасъ Србомъ быо —
 Бранковићу, погано колѣно!
 Тако ли се служи отачаству? —
 Тако ли се ціени поштенъ? —
 О Милоше! ко ти не завиди?
 Ты си жертва благородногъ чувства! —
 Воинственный Геній свемогуій!
 Громъ стравичный, те круне раздраба! —
 Величаство витешке ти душе,
 Надмашуе безсмртне подвиге
 Дивне Спарте и великогъ, Рима —
 Сва витештва нѣнна блистателна
 Твоя горда мишца помрачус —
 Шта Леонидъ, оѣе и Сцевола?
 Кадъ Обилићъ стане на поприште —
 Ова мишца єдніемъ ударомъ
 Престоль сруши, а Тартаръ уздрма —
 Паде Милошъ, чудо витезовахъ,
 Жертвомъ на тронъ бича свіетскога! —
 Гордо лежи великій войвода
 Подъ ключевма крви блабородне!
 Ка' мало предъ што гордо иѣаше,
 Страшномъ мыслю, прсихъ надутіехъ,
 Крозь дивячне тмуше Азіатске,

Гутаюћ' ихъ ватренимъ очима;
 Ка' мало предъ што гордо иѣше
 Къ светомъ гробу безсмртногъ живота —
 Презирући людско ништавило,
 И плетенѣ безумне скупштине. —
 Богъ се драгій на Србе разлюти!
 Седмоглава изиде аждая
 И сатрије Србство свеколико,
 Клеветнике грдне и клевету —
 На развале царства юначкога,
 Зася света Милошева правда!
 Окруни се слава вѣковѣчно
 Милошева оба побратима
 И липе ките Юговићахъ —
 Србской капи свудъ име погибе!
 Постадоше лафи ратарима,
 Истурчи се плахи и лакоми,
 Мліеко ихъ Србско разгубало!
 Што утече исподъ саблѣ Турске,
 Што на вѣру праву не похули,
 Што се нехѣе у ланце везати,
 То се збѣжа у ове планине,
 Да гинемо и крвѣ проливамо!
 Да юначкій аманетъ чувамо!
 Дивно име — и свету свободу —
 Све су наше главе изабране!
 Момцы дивный, исто ка' звіезде,
 Што су до садъ ове горе дале,
 Сви падали у крваве борбе,
 Пали за честь-име-и свободу —
 И наше су утирали сузе
 Вѣшти звуцы дивніехъ гусалахъ! —

Просте наше жертве свеколике!
 Кадъ ѣ наша тврда постойбина
 Силе Турске неси́та гробница —
 Што ѣ ово ево, неко доба
 Те су наше горе умучале,
 Не разлежу ратнѣмъ клицыма?
 Почину ни рѣа на оружѣ?
 Остаде ни земля безъ главарахъ?
 Некршѣу се горе усмрѣеше!
 Уѣдно су овце и курацы!
 Сдружіо се Турчинъ съ Црногорцемъ —
 Оца риче на равномъ Цетиню,
 Смрадъ ухвати лафа у клюсама —
 Затрѣе се име Црногорско!
 Не остаде крста одъ три прста! —

ВОЙВОДА МИЛІА.

Чуєте ли коло како пѣва?
 Ка' ѣ она пѣсна изведена?
 Изъ главе ѣ ціела народа!
 И имаю разлогъ Црногорцы,
 На насъ диѣи проклету гомилу —
 Несміемо ништа започети,
 Што бы народъ къ витештву зажегло!
 Што бы свете кости праѣдовске
 Огрануло, да у гробъ играю —
 А ка' гуске све нешто ѣукамо;
 Удри врага, не остав' му трага,
 Али губи обадва свѣта! —

ВОЙВОДА СТАНКО (люботинянинъ).

Имашъ разлогъ, Войвода Милія!
 И да Богда, трагъ намъ се затро,
 Кадъ подъ овомъ живѣли марамомъ! —
 Што ће ђаво у кршѣну земљу?
 Што гоимо змію у нѣдрима?
 Каква браћа, ако Бога знате?
 Када газе образъ Црногорскій,
 Када јавно на крстъ часный плюю. —

СЕРДАРЪ ИВАНЪ.

Што бы ово те јоштъ не дошоше
 Озринићи, наши краичници?
 А безъ њихъ се пословат' не може
 На едно се болъ разбирамо!

ВОЙВОДА МИ.ЦА.

Отишли су на станакъ Турцыма,
 Да некакво роблѣ миеняю,
 Ема самъ имъ посла' поклисара,
 Текъ се врате да овамо иду,
 Да хитаю да не дангубимо;
 Е овоме већъ трајня ніе —

Дошоше и Озринићи

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ.

Кое яде дангубите, люди?
 Погибосмо овђе чекајући,
 Не стаде ни арча у торбице,
 А духана неста у тобоце,
 Вратъ изкривихъ узъ полъ гледећи
 Да ако се низъ нѣг' помолите!

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Хиталисмо да пріедъ доѣмо,
 Ма никако не могасмо брже:
 Но Пецирепъ и старый Балета
 Сакупили двадестъ тридестъ другахъ,
 Па у Дугу съ четомъ западнули,
 Дочекали карванъ одъ Никшиѣахъ,
 Покольи се на друмъ са Турцыма,
 Четрнаестъ посѣцы Туракахъ
 И узми имъ седамдесетъ коняхъ
 И двіе три ухвати робинѣ;
 Па ни доѣе кнѣига одъ Никшиѣахъ —
 И у кнѣизи десетъ побратимствахъ
 На Поляне да се састанемо.
 Да имъ дамо робѣ на одкупе,
 Па смо были на станакъ Турцыма,
 Съ тога смо се мало задоцнили

КНЕЗЪ БАЙКО.

Што збораше Хамза и Никшиѣи?
 Шѣаше ли имъ мила вѣра быти,
 Да издижу мирно у Рудне? —

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

То знашъ, Байко, бы имъ мила была,
 Одъ добра се іоштъ бѣжало ніе;
 Ка' не желе Турцы доброванѣ,
 Да у миру разширую овце?

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Ріечаня бы ли меѣу вама
 Око робля, ал' око другога? —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Бы, Рогане, грдна разговора!
 Да ли не знашъ Турке одъ Никшиѣхъ?
 У малу се длаку не изкласмо,
 Да пѣсь пѣсу довіекъ кажуе
 За крваво наше саставанѣ. —

ВУКЪ МАРКОВИЋЪ.

А съ чеса се то мало свадисте?
 Ко найпрвый смути на састанку?

КНЕЗЪ ЯНКО.

Ка' изъ руге то бы у почетку:
 Вукъ Мандушићъ и Вукъ Мићуновићъ
 Започеше съ Хамзомъ капетаномъ
 Око вѣре нешто поповати,
 Докъ одъ єдномъ они загустише,
 Улѣгоше у крупне рѣчи —
 Рече Хамза Мићуновићъ — Вуку:
 Я самъ больи, чуй влаше, одъ тебе!
 Боля ми є вѣра него твоя! —
 Хата яшемъ, бритку саблю пашемъ!
 Капетанъ самъ одъ царева града!
 У нѣм' владамъ одъ триста годинахъ,
 Ђедъ ми га є на саблю добио,
 Ђе су царство саблѣ діелиле,
 Те му трагу оста за господство. —
 Распали се Мићуновићъ Вуче,
 Па се Хамзи попримаче близу:
 Какво влаше, крмска потурице!
 Ђе издайникъ больи одъ витеза? —
 Какву саблю кажешъ и Косово?

Дал' на нѣму за єдно не бѣсмо,
 Па я рва' и тада и сада;
 Ты издао пріедъ и посліедъ,
 Обрляо образъ предъ свіетомъ,
 Похуліо вѣру праѣедовску,
 Заробіо себе у туѣина; —
 Што се хвалишъ градомъ и господствомъ,
 Сви градови што су до насъ Турскій,
 Ёсамъ ли ихъ обсуо мраморѣмъ,
 Те ніе су за люде градови,
 Но тавницъ за невольне сужнѣ?
 Бичъ самъ Божій я сплетенъ за тебе,
 Да се ставляшъ што си урадіо! —

МНОЗИНА.

Миѣуновићъ и збори и твори!
 Србкinya га јоштъ раѣала ніе
 Одъ Косова, а ни пріедъ нѣга. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Јоштъ ніесамъ ліепо казао
 Око шта се на станакъ покласмо:
 Утркмисмо Вука съ капетаномъ;
 Знате нашу момчадъ Озринићку!
 Ђегодъ дођу, свудъ замећу шалу,
 Врагъ доніо на састанакъ бѣше
 И старога оцу Брунчевића,
 И у нѣга некаква шишана,
 Лакать у нѣой бѣше, ал' не бѣше,
 Обѣсіо пушку о рамену,
 Па чепука тамо и овамо
 По поляни, као сви остали;

А одовудъ некій одъ нашіехъ
 У мимогредъ покрай оце мини
 И тисни му одъ лакта рожину
 Нѣговойзи у грлићъ шишани;
 Боже еданъ! три стотине другахъ,
 Све попада мртво одъ сміеха —
 А оца се чуди шетаюћи,
 Што се ради одъ толико людихъ;
 Докле виђе у пушку рожину,
 Ту се одмахъ помутисмо гдно,
 Побисмо се огнѣмъ изъ пушакахъ!
 Направисмо петнаестъ носилахъ,
 Шестъ нашіехъ, деветъ нѣиховіехъ!

БОГДАНЪ БУРАШКОВИТЬ.

Вріеме е да се окупимо!
 Вріеме е да што углавимо!
 Нашъ се поса' свуда проћукао,
 Кадъ опазе браћа некршћена,
 Не ће они ка' мы разтезати. —

СЕРДАРЪ РАДОНЯ.

Свакъ е доша' коє одъ потребе,
 Аль ніесу петъ Мартиновићахъ,
 И ніе имъ безъ неке неволѣ!
 А безъ нѣихъ се никако не може. —

КНЕЗЪ БАЙКО.

Хайте, люди, да што послуємо!
 Али дома хайте да идемо,
 Да се съ нама ђеца не ругаю —
 Па съ Турцыма како кои може,

А я знадемъ, ъе ми шаке падне —
 А ево смо као они миши,
 Те за мачку звоно приправляху. —

Дошоше Маршиновићи.

ВУКЪ МИЉУНОВИЋЪ.

Ево и вы, већ се начекасмо!
 А ево се люди окуплямо,
 Ка' сватовы пани, што се прича;
 То е вама доиста срамота,
 Сръ е вама понайближе доћи!

ТОМАШЪ МАРТИНОВИЋЪ.

Немой Вуче и остала браћо!
 Давно бысмо на састанакъ дошли,
 Но се нешто ружно догодило,
 Те смо ви се мало одоцнили. —

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Ели вино госте посвадило?
 Ка' е вама ово крстно име.

ТОМАШЪ МАРТИНОВИЋЪ.

Ніе свађе међу госте было,
 Но ни Турцы жену уграбише!

ВУКЪ МИЉУНОВИЋЪ.

Какву жену! ругашъ ли се збия?
 Да ну причай, што се догодило,
 А небой се, свакъ ће те слушати,
 Такве после свако радо слуша. —

ТОМАШЪ МАРТИНОВИЋЪ.

Причаћу ви за тога ђавола!
 Мы играсмо у колу съ гостима,
 Ређасмо се на около виномъ,
 Докле пушка изъ више Пиштета (вода)
 Пуче една, и човѣкъ покличе:
 Ко е витезь! ко е добрый юнакъ!
 Поведе се роблѣ Црногорско!
 Покличи се оной наругасмо,
 Какво роблѣ са средъ Горецрне?
 Пянь: рекосмо, па мисли да пое!
 Докле двіе една иза друге,
 Цикъ! цикъ! опеть издушит' недаше!
 И кликуе човѣкъ као пріедъ,
 Оно ніе безъ некакве муке!
 Уграбисмо пушке, потрчасмо!
 Кадъ онамо имашъ што виђети:
 Муіо Алійћъ Турскій кавазбаша,
 Одвео намъ Ружу Касанову
 И утека' съ братомъ наймлађіемъ;
 Ево има выше но година!
 Одъ ка' нешто међу собомъ главе,
 Али ко бы мога' помислити,
 Да ће узеть Србкиня Турчина?

КНЕЗЪ РОГАШЪ.

Ђудъ є женска сміешна работа!
 Незна жена ко є какве вѣре,
 Стотину ће проміенить вѣрахъ,
 Да учини, што іой срце жуди. —

ТОМАШЪ МАРТИНОВИЊЪ.

Нїесамъ ви све іоштъ исказао.
 Куку оной души за довіекъ!
 Те в Ружи нарокъ изгубила,
 Те в дала Ружу за Касана,
 Затворила вилу у тавницу —
 Єрь в Касанъ брука неваляла;
 И чуйте ме добро Црногорцы!
 Трагъ по трагу мени погинуо!
 Да в бѣше Србинъ уграбіо,
 Ако хоѣахъ главе обратити,
 Та неволя како ме болѣла,
 Ема кадъ чухъ в оде у Турке,
 Већъ кудъ камо не бы размицаня,
 Но за нѣма у поточъ поѣосмо;
 На Симунѣи (гора) стигосмо сватове,
 Те убисмо обадва Алійѣа,
 А крозь Турке несрећну невѣсту;
 Ту смо гдно образъ оцрнили,
 И одъ Бога діо изгубили. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Боже драгій чудна договора!
 Были ово ѣца пословала?
 Несміемо чинит' што чинимо —
 Несміемо явит' што в явно —
 Неке мѣсли на вратъ товаримо,
 Ка' да посла до мислит' немамо,
 Ка' да чинит' што треба незнамо,
 Кадъ самъ годе много размишлява,
 Вазда ми се поса' повукова'.
 Ко разгаѣа, у насъ непогаѣа.

*Владыка Данило виђе да су се окупили сви, па
и онъ изиде међу њихъ.*

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Не држи насъ овако владыко!
Но отршай оволико людства,
Свако гледа, што ће чут' одъ тебе,
А ты си се нешто замрсио,
Нит' што зборишъ, нити насъ отршашъ,
У образъ си као земля доша' —
Самъ се шеташъ полѣмъ безъ никога,
Нит' што едешъ, нити заспат' можешъ,
Крупно нешто учишъ у памети,
Збили ти се снови на Турчина —
А я зебемъ одъ много мишлѣня. —

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Слушай Вуче и остала браћо!
Ништа ми се немојте чудити,
Што ме црне разтезаю мисли,
Што ми прса кипе са ужасомъ,
Ко на брдо, ак' и мало стои,
Выше види но онај подъ брдомъ —
Я повыше нешто одъ васъ видимъ,
То е срећа дала, алъ несрећа —
Не боимъ се одъ вражѣга кота,
Нека га е ка' на гори листа!
Но се боимъ одъ зла домаћега,
Біесна се братства изтурчила,
Текъ домаће нападнемо Турке,
Свој своего никадъ пуштат' неће —
Разлучи се земля на племена,
Крвава се изклати племена!

Врагъ ѿаволу доћи у сватове —
 Те свіѣћу Србску угасити —
 Зло се трпи одъ страха горега! —
 Ко се топи, хвата се за пѣну!
 Надъ главомъ се надодаю руке!

КНЕЗЪ РАДЕ. (братъ владычинъ)

Што се мрчи када коват' нећешъ?
 Што зборъ купишъ кадъ зборитъ несміешъ?
 Приђе си имъ съ коца утекао, (Турцыма)
 Да Богда имъ скапа' на ченгеле!
 Жалишъ нешто, а незнашъ што жалишъ!
 Съ Турцма ратишъ, а Турке своякашъ,
 Домаћима тобожъ да с' умилишъ —
 А ѿднако немой се варати!
 Како бы имъ запа' да те могу,
 Главу бы ти онай часъ посѣкли,
 Ал' ти живу руке савезали,
 Да те муче да срце насладе,
 Врана врани очи не извади!
 Братъ ѿ Турчинъ свудъ ѿданъ другоме,
 Него удри докле махатъ можешъ!
 А не жали ништа на свіѣту —
 Све ѿ пошло ѿавольѣемъ трагомъ —
 Заудара земля Мухамедомъ —

ВОЙВОДА БАТРИЋЪ (кнезу Раду).

Имашъ разлогъ, али не толико!
 То се могло све лѣпше казати,
 Да му тако ране не вріѣћашъ,
 И гркомъ га не отруешъ тугомъ. —

Сви муче нико ни у носъ.

*Нокъ ѣ мѣсечна сѣде око огнѣвахъ, и коло на
велѣмъ гувну шое.*

КОЛО.

Чашу меда іоштъ нико непопи,
Што ѣ чашомъ жучи не загрчи! —
Чаша жучи иште чашу меда —
Сміешане найлакше се пію, —
Бегъ Иванъ Бегъ, юначко колѣно!
Бораше се као лафъ съ Турцыма,
На све стране у горе крваве;
Полу землѣ Турцы му узеше,
Но пошто ѣ сву облише крвлю,
И пошто му брата изгубише,
Змая люта, войводу Уроша!
На широкомъ полю Ѣемовскомѣ,
Жали Ивнѣ брата єдинога!
Жаліе му войводе Уроша!
Но обадва да изгуби сына —
Жаліе му войводе Уроша!
Но сву землю што ѣ изгубію,
Жаліе му войводе Уроша!
Него очи да ѣ изгубію —
Дѣ бы очи за брата Уроша!
Юнаку се чешѣ путахъ хоѣе,
Ведро небо насміять грохотомъ —
Иванъ чашомъ наздрави освете,
Светимъ пиѣемъ Богомъ закршѣенимъ —
Бѣле власе низъ плеѣи просуо,
Бѣла брада віе до пояса,
Руке старе, у нѣихъ мачъ и коплѣ,
Крваве му руке и оружѣ,

Корацыма брой Турско групъ,
 Скаче стараць како хитро момче!
 Боже драгій да га санъ не вара?
 Те овако стараць узлетіо,
 — Срећа се 6 стара пробудила —
 У Каруче на краю Црмнице,
 Одъ петнаестъ хилядахъ Туракахъ,
 Непуштише жива нїеднога,
 И данасъ 6 побѣно мраморъ,
 Дивне славе Црноєвићъ кнеза!
 Богъ да прости Урошеву душу!
 Красне жертве што іой учинише! —

полігаше.

ВУКЪ МИЉУНОВИЋЪ.

Безъ муке се пѣсна неиспоя! —
 Безъ муке се сабля несакова —
 Юнаштво 6 царъ зла свакоєга —
 — А и пиће найслађе душевно,
 Коіємъ се пјане поколѣня —
 Благо томе ко довієкъ живи!
 Имао се рашта и родити —
 — Вѣчна зубля вѣчне помрчине,
 Нит' догори нити свѣтлостъ губи!

ВЛАДЫКА ДАНИЛО (међу свима као да 6 самъ.)

Ђе 6 зрно клицу заметнуло,
 Онде нека и плодомъ почине —
 Ђли инстинктъ, аль духовный вођа,
 Овде людско запира познанъ —
 Вукъ на овцу свое право има,
 Ка' тирянинъ на слаба човѣка!

Алъ тиранству стати ногомъ за вратъ,
 Довести га къ познанію права,
 То є людска дужность найсветія!
 Ако саблю полюбишьъ крваву,
 И запловишьъ у ноѣне валове,
 Слѣдує ти праху светкованѣ —
 Жрецъ Европе съ светога амвона
 Хули, плює на олтаръ Азіе —
 Ломи тешкій топузь азіатскій,
 Свете куле подъ сѣнъ распятія!
 Крвь праведна дими на олтарє,
 Ївоти се у прахъ развіяше! —
 Земля стенѣ, а небеса ѣутє —
 Луна и крстъ, два страшна символа —
 Ньихово є на гробнице царство —
 — Слѣдоватъ имъ ріекомъ крвавомъ,
 У лаѣицы гдна страданія,
 То є быти єдно, или друго —
 Али хула на свештєный ѣвотъ,
 Кои га є млекомо одранію,
 То ми прса у Тартаръ претвара —
 Чворъ не треба на праву младику?
 Штоѣ луна на крстъ страданія?
 Што л' бієла сунцу на зѣницу?
 Вѣро права, кукавна сирото!
 Страшно племе докленъ ѣешъ спавати? —
 Некій єданъ — то є ка ни єданъ —
 Нако да є выше мученія;
 Вражя сила одъ свудъ оклопила,
 Да є игѣ брата у свієту,
 Да пожали — ка да бы помога —
 Помрчина надамномъ царує,

Мѣсець ми є сунце заступію;
 Ухъ, што мыслимъ, кудь самъ запливао!
 Младо жито навіай класове!
 Пређе рока дошла ти є жнѣтва —
 Дивне жертве видимъ на гомиле,
 Предъ олтаромъ цркви и племена —
 Чуемъ лелекъ! Ђе горе пролама,
 Треба служитъ чести и имену —
 Нека буде борба непрестана!
 Нека буде што быти неможе!
 Некъ адъ прождре, покоси сатана!
 На гроблю ѡе изнићи цвѣће,
 За далеко неко поколѣнѣ!

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Богъ са нама и анѣли Божій!
 А ево си удріо владыко,
 У некакве смуѣне вѣтрове,
 Ка' о марчу кадъ удри вѣштица,
 Аль у єсенъ мутну вѣдогоня. —

Владыка се трза као иза сна.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Удри за крстъ, за образъ юначкій!
 Когоѣ наше свѣтло оружѣ,
 Когоѣ чує срце у прсима,
 Хулителѣ имена Христова!
 Да крстимо водомъ али крвлю!
 Трѣбимо губу изъ торине —
 Некъ пропое пѣсна одъ ужаса!
 — Олтаръ правый на каменъ кравый. —

*(Сви главари скоче на ноге съ великомъ граюмъ :
шако! веѣъ никако!*

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Не . . не . . сѣдте да и іоштъ зборимо!
— Я быхъ браћо съ обштег' договора,
Да главаре браће изтурчене,
Дозовемо на обштемѹ скупѹ,
Да имъ дамо вѣру до разстанка,
Ея бы се како обратили,
И крвавый пламень угасили. —

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Хайдъ владыко и то обидимо!
Ма за луду на ти Божю вѣру,
Што се црнимъ задои ѣаволомъ,
Обешта се нѣму до віека —
Они ће намъ и безъ вѣре доћи,
Међу нама стати надебляти,
Какве су ти они поглавице,
Назывлю се цареви сынови! —

Одправише три четири друга да позову на скупъ Турске
поглавице.

КОЛО ПОЕ.

Люта клетва паде на изрода!
Прокле мати одъ неволѣ сына,
Те кнѣгиня Иванбеговица;
Прокле Мара свогъ сына Станишу,
Прогризе іой сису у посанѣ —
Райско пиће просу у нѣдрима —
Стиже ѣецу родительска клетва:

Станиша 6 образъ оцрнію,
 Похуліо на вѣру Христову,
 — На юначко племе Црноєво,
 Обука се у вѣру крвничку,
 И брацке 6 крви ожедніо —
 Грдне треске по врхъ Лѣшкополя!
 Два се брата боре око вѣре,
 А око иьнхъ хиляде ратникахъ,
 Стиже сына материна клетва,
 Погибе му войска сваколика,
 Бѣжи Станко управъ Баязиту,
 Да съ нѣимъ ѣде Маѣарске носове —
 О гнѣездо юначке свободе!
 Често ли те Богъ нагледа окомъ,
 Много ли си муке преніело,
 Многе ли те чекаю побѣде. —

*Добоше Поглавице Турске, около седамъ осамъ
и побѣдаше съ Црногорцима, сви муче и гледаю
и преда се.*

КНЕЗЪ ЯНКО.

Кое сте се яде скаменили!
 Што разговоръ какавъ непочнете
 Но поспасте и позамрцасте!

АЦИ - АЛИ МЕДОВИЪЪ КАДИЯ.

Башъ аферимъ кнеже Озринићкій!
 Я љу почетъ када другій неће:
 Стотина се скупило главарахъ,
 Насъ Туракахъ и Црногорацахъ,
 Я знамъ дивно штосмо окуплѣни:
 Да миримо крви меѣусобне,

Него хайте одъ землѣ главары!
 Међу собомъ да начинъ видимо,
 И смиримо двіе породице
 Велестовце и Турке Ђеклићке,
 Па Баице и братство Алійће,
 Да радимо да ихъ помиримо,
 Аль одъ мира вѣру ухватимо,
 Я љу првый поћи предъ кумама,
 Я за главе братско мито дати,
 Текъ смиримо, динарь прекинимо,
 И крвнице пушке обѣсимо!

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Ефендія ты неугонета
 Око шта се ово окупило,
 Но си съ края почео танѣга,
 А мударъ си и књижевникъ кажу,
 Учио си књигу у Цариградъ,
 На некакву љабу притврдіо,
 Али ти се јоштъ хоће памети,
 Потежа є ова наша школа. —

Мучи оцеша свако и гледа преда се

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Боже драгій, кои све управляшъ!
 Кои сѣдишъ на престолъ небеснѣй,
 Те могућимъ заживешъ погледомъ,
 Сва свіетла кола у простору —
 Ты! кои си развія' пращину,
 Исподъ твога трона свіетлога!
 И назва є твоимъ міровима,
 Те си прашакъ свакій оживіо,

Насія' га умніемъ сѣменомъ —
 Ты! те кнѣигу држишъ міробытну,
 У кою су судбе уписате,
 Міровима и умнимъ тварима —
 Кои си се милостно склонію,
 Дѣятелне оживит' членове,
 Маломъ мраву, ка' гордоме лафу! —
 Проведри ми више Горецрне!
 Уклонъ одъ нѣ мунѣ и громове!
 И смуѣный облакъ градоносный! —
 Да! ніе су ни криви толико,
 Премами ихъ невѣра, на вѣру,
 Улови ихъ у мрежу ѣаволою —
 Што е човѣкъ — ка' слабо живинче;

(Погледаю се Турцы исподъ очихъ).

Медъ за уста и хладна пріоня —
 Акамо ли млада и ватрена,
 Слатка мама, но бы на удицу —
 „Пій шербета изъ чаше свечеве!
 „Аль сѣкиру чекай меѣу уши;”
 Страхъ животу, каля образъ често —
 Слабостма смо земљи привезани,
 Ништава е, него тврда веза —
 Али тице те су найслабіе,
 Лови свѣтлость лисичіехъ очихъ;
 Него орла крїюѣи гледаю —
 За врстніемъ братомъ али сыномъ
 Пустый гласи милость у троструче,
 Наѣно е драже негублѣна —
 Иза туче ведріе е небо —
 Иза туге бистрія е душа —

Иза плача веселіе поешъ —
 Охъ да ми є очима виђети!
 Црнагора изгубъ да намири,
 Тадъ бы ми се управо чинило,
 Да ми свѣтли круна Лазарева —
 — Е слетио Милошъ међу Србе —
 Душа бы ми тада мирна была,
 Како мирно ютро у пролѣће,
 Кадъ вѣтровы и мутный облацы
 Дрѣмаю у морской тавницы.

Турцы се жрко погледую.

СКЕНДЕРЪ - АГА.

Я се чудимъ, ліепе ми вѣре,
 Какавъ давашъ приговоръ владыко!
 Видіели суда одъ два пића?
 Али капе за по двіе главе?
 Маньи потокъ у выши увире,
 Кодъ увора свое име губи —
 А на бріегъ морской обоица; —
 Оли челе хватать у капицу,
 Да уляникъ у гори заметнешъ?
 Нико меда отле єсти неће! —
 Гонинъ камень бадава узъ гору —
 Старо дрво сломи, не исправи!
 И звѣрадъ су исто као люди,
 Родъ свакои свою вѣру има:
 За кокошку и орла непитаемъ,
 Но што стрепи лафъ одъ гуске, кажи? —

КНЕЗЪ РОГАНЪ,

Я се овой и чудимъ работи!
 Попъ грешника за грехове пита.

Да га ђаво ніе превластію,
А ђавола іюштѣ ніесамъ гледа,
Да се попу исповіедао! —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Кадъ ме жена пита ђе самъ быо!
Казаћу іой, да самъ со сіяо,
Куку нъойзи ако не вѣрова. —

КНЕЗЪ БАЙКО.

Садъ ми паде на умъ она прича,
Кадъ онога изъ яме вадише:
По му лица црно, по біело. —

ОБРАДЪ.

Улеће ми една муха у носъ,
Штета ђе ме нечесова наћи. —

ВУКЪ РАСЛАБЧЕВИЋЪ.

Како су ме длани засврбили,
Да се хоће ко ђе посвадити,
Бысмо глобе големо узели. —

ВОЙВОДА МИЛІЯ.

Тежке пушке, игђели икога!
Ка' в носишъ Богъ ти братска, Станко?

ВОЙВОДА СТАНКО.

Теке брате што се деремъ нъоме
Ево неко доба не валя ми. —

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Како самъ се синоћъ изсміяю!
 У кућу ми одъ некудъ дошоше
 Два момчета, те красна бѣличка,
 Почеше се шалит' ка' умію,
 Како су имъ некій одъ старієхъ
 Оградили негђе воденицу,
 Ће нити є сплаке ни потока,
 Кадъ пригради: спази се за воду! —

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Бѣше ми се снаха помамила,
 Безъ путахъ є ништа одржати!
 Отвара іой кнѣиге на пророке,
 Некій каже: на сугребъ є стала,
 Некій каже: сплеле є маѣіе;
 Свудъ є води по манастирыма,
 И чита іой масла и бденія,
 Куми врага у све манастыре,
 Да остави снаху Анѣлію,
 Куми врага, ништа непомаже,
 Те я узми троструку канцію,
 Ужени іой у месо кошулю,
 Врагъ утече некудъ безъ обзира,
 А оздрави снаха Анѣлія. —

ВОЙВОДА БАТРИЋЪ.

Турцы браћо! у камъ ударило! —
 Што ћемо ви крити у кучине!
 Земля мала одъ свудъ стієснѣна,
 Съ мукомъ єданъ у нѣой остат' може,
 Какве силе путь нѣ зієваю —

За двострукость ни мислит' не треба,
 Но примайте вѣру праѣдовску!
 Да бранимо образъ отачаства,
 Њудь лисичя не треба куряку?
 Што ястребу оѣе наочали?
 Но ломите мунаръ и цамию!
 Па бадняке Србске налагайте!
 И шарайте ускрсова яя!
 Часне двое постахъ да постите,
 За остало како вамъ е драго —
 Нешѣсте ли послушат' Батриѣа,
 Кунемъ ви се вѣромъ Обилиѣа
 И оружѣмъ моіемъ узданѣмъ!
 У крвь ѣе намъ вѣре запливати,
 Бы ѣе боля, коя не потоне —
 Не сложи се Байрамъ са Божиѣемъ —
 Ел' овако, браѣо Црногорцы?

Сви изъ гласа: шако, веѣѣ никако.

МУСТАЙ КАДИЯ.

Што зборите, есте ли при себи?
 — Триъ у здраву ногу забадате,
 Каква яя? — посте — и бадняке
 Вы на праву вѣру товарите? —
 Радъ ноѣи се зублѣ увіяю!
 Али што ѣе у сунчане зраке?
 Аллахъ море! мудра разговора,
 Крстъ и некрстъ све имъ е на уста,
 Сніеваю што быти неможе: —
 Богу шуѣуръ двѣсти су годинахъ,
 Одъ ка паѣи вѣру прихватисмо,
 Измеѣары Дину постадосмо!

Ђабо света, нема у насъ хиле!
 Што ће слабо разкрше липово,
 Предъ остротомъ витога челика —
 Светаць правый, махнели топузомъ,
 Одъ удара заиграму земля,
 Како праздна поврхъ воде тиква! —
 Мало людство што си заслѣпило?
 Непознаешъ чистога рая сласти!
 А боришъ се съ Богомъ-и съ людима —
 Безъ наданя, живишъ и умирешъ! —
 Крсту служишъ, а Милошемъ живишъ,
 Крстъ є ріечь єдна сухопарна —
 Милошъ баца у несвієсть люде,
 Аль у пянство неко прећерано —
 Выше валя данъ кланяня єданъ,
 Но кригтеня чєтыри године!
 О хуріє очихъ плаветнієхъ!
 Те мислите самномъ вѣковати,
 Ђе та сѣнка? што є дићи може?
 Да ми стане предъ вашимъ очима!
 Предъ очима кое стрієляю!
 Кое каменъ могу растопити —
 А камоли слабога човѣка,
 Роѣнога да се одъ нѣихъ топи —
 Предъ очима воде пребистрене!
 Ђе у двіє свєштєне капльице,
 Предѣль ширій видишъ Божѣ силє,
 Но съ планине у пролѣтнѣ ютро,
 Што га видишъ надъ бистромъ пучиномъ! —
 О Стамболе! земальско веселѣ!
 Купо меда, горо одъ шећера —
 Баньо слатка, людскога живота,

Ће се виле у шербетъ купаю —
 О Стамболе! свечева палато!
 Источниче силе и светинѣ,
 Богъ изъ тебе само бегенише,
 Чрезъ пророка, са земљомъ владати —
 Што ће мене одъ тебе одбити?
 Сто путахъ самъ у мојој младости,
 Изъ миндера у зору хитао,
 На твой потокъ бистрый и чудесный,
 Надъ којемъ огледуешъ лице,
 Лѣпше - сунца, зоре и мѣсеца, —
 У небу самъ, у мору гледао,
 Твое куле и остре мунаре,
 Съ којихъ су се къ небу подизали,
 У свануће у дивну тишину,
 Хиљадама свештений гласови,
 Гласећъ небу, име свемогуће,
 Земљи име страшнога пророка —
 Каква вѣра да се съ овомъ мѣри,
 Какавъ олтаръ ближе неба стои?

КНЕЗЪ ЯНКО.

Ефендія овако ти хвала! (подиже капу)
 Ліепу ни изчита предіку —
 Што тражили, оносмо и нашли!

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Крстъ и топузъ нека се ударе!
 Кома прсне чело куку нѣму —
 Не здраво добіе сломѣно —
 Што узмогнемъ чуће те хоћули.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Ема нећу Божа ви е вѣра,
 Выше слушать оце у њеклиће!
 Ђе гугуће съ врхъ оне стуглине,
 Ка' Ђина съ врхъ труле буквине!
 Кога зове узъ оне главице?
 Свако јутро како зора сине,
 Ј мнимъ га е доиста дозвоао —
 Ђрѣ ми ние лакши, штоћу крити,
 Него да ми на врхъ главе стои —

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Лиево ми ухо садъ запоя!
 Ј се надамъ веселоме гласу —

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Да ну Байко пухни ми у око!
 Ђре ми се грдно натрунило.

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Укрешите кой да пушимо!
 То е душа вѣри пророковой,
 Неће бити жао Ефенди. —

ТОМАШЪ МАРТИНОВИЋЪ.

Гавранови грачу и бию се,
 Ђиенеће брзо мяса бити! —

ВУКОТА МРВАЉВИЋЪ.

Не прелазъ ми преко пушке Байко!
 Но се натрагъ преко нѣ поврати. —

ВУКЪ МИЪУНОВИЪЪ (Шапти на ухо сердару Янку.)

Овай држи - за репъ Аци-аца
И пуштить га за довіекъ неће!
Докъ погине кучка, али жрвни.

СКЕНДЕРЪ-АГА (види Вука ње шапти, ніе му мило.)

Што є ово браћо Црногорцы!
Ко є овай пламень распалио?
Одъ кудъ дође та несрећна мыса
О превѣри нашой да се збори?
Ніесмо ли браћа и безъ тога!
У боеве єсмоли заєдно?
Зло и добро - братскій діелимо,
Коса млада на гроблѣ юначко,
Сиплѣли се булахъ, ка' Србскиняхъ! —

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

О проклета земльо пропала се!
Име ти є страшно и опако —
Или имамъ младога витеза,
Уграбишъ га у првой младости! —
Или имахъ чойка за човѣство,
Свакога ми узе приѣ рока! —
Или имахъ китнога віенца,
Кои круни чело невѣстама,
Пожнѣшъ ми га у цвѣту младости! —
У кровь си се мени претворила!
Истина є ово ніе друго:
До гомиле костихъ и мраморахъ,
На коима младежъ самовольна,
Показуе торжество ужаса! —
О Косово! гдно судилиште!
Насредъ тебе Содомъ запушіо! —

ВУКЪ МИЃУНОВИЃЪ.

Пи сердаре, грдна разговора!
 Што су момцы прсихъ ватреніехъ?
 У коима срца претуцаю,
 Крвь уждену пламеномъ гордошћу,
 Што су они? жертве благородне!
 Да прелазе съ бойніехъ полянахъ,
 У весело царство поезіе! —
 Како росне свіетле капљице,
 Узъ веселе зраке на небеса. —
 Кудъ ће выше бруке одъ старости?
 Ноге клону, а очи издаю,
 Узблуди се мозакъ у тиквини —
 Поѣтинъи чело намрштено —
 Грдне яме нагрдиле лице,
 Мутне очи утекле у главу,
 Смрть се гадно исподъ чела сміе,
 Како жаба исподъ свое коре! —
 Што споминѣшъ, Косово, Милоша?
 Свисмо на нѣмъ срећу изгубили —
 Ал' су мишца, име Црногорско,
 Ускрснули съ Косовске гробнице,
 Надъ облакомъ у витешко царство,
 Ће Обилићъ надъ сѣнима влада. —

СЕРДАРЪ ИВАНЪ ПЕТРОВИЃЪ.

Съ Мухамедомъ и глупость у главу:
 Тешко Турцы вашіемъ душама!
 Што облите землю нѣномъ крвлю?
 Малене су ясли за два хата. —

ФЕРАТЪ ЗАЧИР. КАВАЗЪ-БАША.

Жокъ Сердаре, не угађешъ путомъ!
 Вѣра Турска подніеть неможе;
 Да се хаба докле глава скочи —
 И ако є земля поузана,
 Двіе вѣре могу се сложити,
 Ка' у саханъ што се чорбе слажу —
 Мы живимо као досадъ братскій,
 На любви выше нетребуе.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Бысмо Турцы, али се не може,
 Сміешна є ова наша любовъ!
 Грдно намъ се очи сусретаю —
 Немогу се братскій погледати,
 Но крвничкій и некако дивлѣ,
 Очи зборе, што имъ вели срце. —

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Глете люди, ліпа сарука!
 Ђе га купи ага аманати?

АРСЛАНЪ-АГА МУХАДИНОВИЋЪ.

Ніесамъ га Вуче куновао,
 Но ми га є везыръ поклоніо,
 Кадъ самъ лѣтосъ у Травникъ ходіо.

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Любовити, набавими такви!
 Даћу вола, за иѣга, изъ ярма.

АРСЛАНЪ-АГА МУХАДИНОВИЪЪ.

Ябути га поклонити Вуче!
Текъ ако ћешъ да се окумимо,
Миломіе съ таквіемъ юнакомъ. —

ВУКЪ МАНДУШИЪЪ.

Нема кумства безъ крштена кумства,
Ако хоћешъ и четвороструко. —

АРСЛАНЪ-АГА МУХАДИНОВИЪЪ.

Шишано є - исто ка кршћено. —

ВУКЪ МАНДУШИЪЪ.

Кумъ ћу быти, а прикумакъ нигда. —

*Велика грая и правданѣ међу Турцима и Црно-
горцима него мудрїи раздваяю да се не поколю
Све улуча, нико ништа.*

КОЛО.

Три сердара и два воеводе!
Са ныхово триста соколовахъ,
Соко Баю су тридестъ змаевахъ!
Мриеть неће докъ свіета трае:
Дочекаше Шенђера везыра,
У врхъ равне горе Вртиельке,
И клаше се лѣтний данъ до подне,
Некће Србинъ издати Србина!
Да га свіеть мори пріекоромъ —
Трагъ да му се по прсту кажуе,
Ка' невѣрной кући Бранковића —
Но сви пали єданъ кодъ другога,
Пѣваюћи и Турке біюћи!

А троица само претекоше,
 Подъ гомиле мртвіехъ Туракахъ;
 Ранѣне ихъ Турцы прегазили,
 Дивне смрти, просто имъ мліеко!
 Юнацыма Богъ ће учинити,
 Споменъ души, а прекаду гробу!
 Три хиляде момка еднакога,
 На Шенѣера удрише везыра,
 Приѣ зоре на полъ Крстачко;
 Прегаоцу Богъ дае махове!
 Разкрхаше силу Шенѣерову,
 Благо томе ко се ту нагнао,
 Већъ га ране не боле Косовске —
 Већъ Турчина ни зашто некриви. —
 Витезови Срби Вртіельскій
 Лучаће се вазда призирати
 На гробницу вашу освештену. —

Доходе десешъ кавазахъ изъ Подгорице одъ везыра новаго, кои облази царство, и даю владыцы Данилу писмо-владыка га чыша, замилѣнѣ.

ВОЙВОДА БАТРИЋЪ.

Кажъ владыко! што ти везырѣ пише!
 Већъ нећемо да се кріе ништа,
 Сви акоће окрилатитъ Турцы! —

ВЛАДЫКА (чита писмо одъ ріечи до ріечи):

Селимъ везырѣ, робъ, роба свечева!
 Слуга брата сунца свіетскога —
 А посланикъ одъ све землѣ цара!
 Назнанѣ ви главары съ владыкомъ:
 Царѣ одъ царахъ, мене є спремію,

Да облазимъ землю свуколику,
 Да уредбу видимъ како стои,
 Да се вуцы не преѣду мяса! —
 Да овчица коя не занесе
 Свое руно у грмъ покрай пута —
 Да подстрижемъ што ѿ предугачко —
 Да одліемъ, ѣе ѿ препунано —
 Да прегледамъ у младежи зубе —
 Да се ружа у трнь неизгуби,
 Да негине бисеръ у буниште —
 И да рай узду попритегнемъ,
 Е ѿ рая ка' остала марва! —
 Па самъ чуо и за ваше горе,
 Породица света, Пророкова,
 Зна юнаштву праведну ціену!
 Лажу люди, што за лафа кажу:
 Да се миша и найманъ бои,
 Хайте къ мени подъ моимъ шаторомъ,
 Ты владыко и главный Сердари!
 Само дасте цару на бѣлѣгу,
 За примити одъ мене дарове,
 Па живите као досле штосте —
 Яки зуби и тврдъ орахъ сломе —
 Добра сабля, топузь изаврата —
 А камоли главу одъ купуса,
 Шта бы было одучити трске,
 Да не чине поклонъ предъ Орканомъ —
 Ко потоке може уставити,
 Да къ синѣму мору нехитаю? —
 Ко изиде исподъ дивне сѣнке,
 Пророкова страшнога баряка,
 Сунце ѣе га спржитъ како муня —

Песницомъ се нада не разтеже —
 Мишъ у тикви, што є него сужань? —
 Узду глодать да се ломе зуби —
 Небо нема безъ грома ціену,
 У фукаре очи одъ сплачине —
 Пучина є стока єдна грдна,
 Добре душе, кадъ іой ребра пучу —
 Тешко земљи куда прође войска! —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Трговаць ти лаже са сміехомъ!
 Жена лаже сузе просиплюћи!
 Нико крупно ка' Турчинъ не лаже. —

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Не држимо ове поклисаре,
 Него да се брже отршаю, (одправляю)
 Да имъ паша штогодъ недвоуми,
 Некъ зна пріедъ, па чини што може —

ВУКЪ МИЃУНОВИЃЪ.

Одпиши му како знашъ владыко!
 И чувай му образъ ка' онъ теби.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО (одпишуе.)

Одъ владыке и свіехъ главарахъ!
 Селимъ паша одпоздравъ на писмо:
 „Тврдъ є орахъ воѣка чудновата,
 „Несломи га, аль зубе поломи —
 Ніе вино пошто приђе бѣше —
 Ніе свіетъ оно што мислясте,

Баряктару даривать Европу!
 Грехота є о томъ и мислити,
 Веля крушка у грло западне —
 Крвь є людска рана наопака,
 На носъ вамъ є почела скакати,
 Препунисте мѣшину гріеха! —
 Пуче коланъ свечевой кобили —
 Леоподовъ храбрый воевода, (Лотарингскіи)
 Собіевскій — войвода Савойскій,
 Саломише демону рогове —
 У ѣтапу не пише єднако
 За два брата єдноименяка — (Мухамадъ II. и IV.)
 Предъ Бечомъ є Буракъ посрнуо! —
 Обрнуше кола низа страну —
 Нетребує царство нелюдима,
 Нако да се предъ свіетомъ руже —
 Дивлю паметь а ѣудъ отровану,
 Дивљи вепаръ има а не човѣкъ;
 Коде законъ лежи у топузу,
 Трагови му смрде нечовѣствомъ —
 Я се сѣнамъ што си реѣи хтію.
 „Трагови су многи до пеѣине” —
 За горске се госте не приправля,
 У нѣихъ сада друге мысли нема,
 До што остре зубе за сусѣде —
 Да чуваю стадо одъ звѣради!
 Тісна су врата улянику,
 За меѣда скована сѣкира —
 Јоштъ имате землѣ и овацахъ,
 Па харайте и коже гулите,
 У васъ стенѣ на свакою страну,
 Зло подъ горимъ, као добро подъ ломъ —

Спуштавахъ се я на ваше уже,
 Умало се уже не претрже —
 Ортада смо вышій пріятельи,
 У главу ми паметъ уѣрасте. —
 (Сврши писмо и читага на гласъ предъ свіема)
 (Црног. и Турцыма).

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Ето писмо, па садъ путь за уши!
 Дайте му га да се разговори.
 (Посланицы везырскій невесели одлазе.)

ВУКЪ МИБУНОВИТЬ.

Држъ! рицале узми овай фишекъ!
 Понеси га на поклонъ везыру
 И кажи му да є то ціена,
 Кое драго главе Црногорске. —

РИЦАЛЬ ОСМАНЪ.

Какавъ фишекъ, на поклонъ везыру!
 Самовольный кавурскій хайдуче,
 Не збори се тако съ везырима,
 Но ње доѡу доносе грозницу —
 Сузе скачу саме на очима —
 И захучи земля одъ куканя. —

ВУКЪ МИБУНОВИТЬ.

Да ніеси у куѡу дошао.
 Знао быхъ ти одговорить дивно!
 Ема хоѡу нешто свакояко:
 Заръ обадва ніесмо хайдуцы?
 Онъ є хайдукъ робля свезанога!
 Онъ є больи є выше уграби —

Я самъ хайдукъ, те гонимъ хайдуке,
 Гласнѣя є моя хайдучина —
 Я не пржимъ землѣ и народе;
 Ама многій грднѣй мучительнѣ,
 На носъ су се преда номъ побили;
 Многа, буле ваше кукаюћи
 За номъ црна клувка размотале. —

*Одоше кавази везьирскій. Вію се два кокоша кодъ
 скушшине.*

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Видители ова два ѣавола!
 Око шта се они два поклаше,
 Єданъ другомъ очи ископаше,
 За нѣима су тридестъ кокошакахъ,
 Могу живѣтъ као два султана —
 Да имъ даде некаква несреѣа;
 И што ми є до нѣиове сваѣе,
 А воли быхъ да надяча манѣи —
 А ты ага браде ти свечеве?

СКЕНДЕРЪ-АГА.

А я воли да надяча вышѣи,
 Рашта га є Богъ вышега дао
 Кадъ є вышѣи нека є и ячѣи. —

*Нокъ є мѣсечна сѣде око огнѣвахъ и коло на
 велѣ гувно цоє.*

КОЛО.

Нови граде сѣдишъ на край мора!
 И валове броишъ низъ пучину,

Како старацъ на каменъ сѣдеѣи,
 Што набрае свое броянице;
 Дивна санка што си онда снѣо!
 Млечиѣи те моремъ подузеше,
 Црногорцы горомъ опасаше,
 Састашесе у твое зидове,
 Окропише крвлю и Водицомъ —
 Те одъ тада несмрдишъ некршѣу;
 Топаль-паша су двадестъ хилядахъ
 Да поможе Новоме хиташе,
 Сретоше га младый Црногорцы,
 На Камено полъ поузано,
 Турской капи ту име погину,
 Сва утону у єдну гробницу,
 Можъ и данасъ виѣеть коштурницу! —

ВУКЪ МИЉУНОВИЉЪ.

(Лежи заєдно са Сердаромъ Янкомъ.)

Кудъ Сердаре хоѣешъ съ томъ пасиномъ?

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Да є метнемъ одзгоръ съ врхъ хальинахъ!

ВУКЪ МИЉУНОВИЉЪ.

Кое ѣе ти яде сврхъ хальинахъ?

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Притиска ме све несреѣна мора,
 Како заспимъ не дами кркнути!

ВУКЪ МИЪУНОВИГЪ.

Каква мора и каква зла срећа!
 Ту нити є море, ни вѣштице,
 Но си ето ка чабаръ дебео,
 Па те сало кадъ лежешъ задуши!
 Мене никадъ іоштъ притисла ніе.

СЕРДАРЪ ЯНКО.

А мени є она додіяла,
 Свагда носимъ рена уза себе,
 И трнову драчу у обтоку,
 Али одъ нѣ ништа болѣ ніе,
 Но пасъ пружитъ оздгоръ сврхъ хальинахъ.

(Кнезъ Янко лежи съ кнезомъ Роганомъ.)

КНЕЗЪ ЯНКО.

Како смрде ове потурице!
 Опажашъ ли ты што годъ Рогане?

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Ка' узлый часъ кнеже неопожамъ!
 Кадъ близу нѣхъ сѣдимъ у скупштину,
 Я носъ држимъ свагда у рукама
 Да не држимъ быхъ се изблювао,
 Па самъ съ тога на край и утека
 Е близу нѣхъ небыхъ освануо;
 Ево видишъ какосмо далеко,
 И опета она тешка воня
 Одъ некрсти овде заудара. —

(Мршво доба ноћи, све спава, неко збори кроза санъ, дигнисе кнезъ Янко и кнезъ Роганъ, да виде ко е, кадъ онамо, алъ Вукъ Мандушићъ говори, као на яви.)

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Кои су ти яди, Мандушићу?
Те се сву ноћъ съ некимъ разговарашъ!

КНЕЗЪ ЯНКО.

Не, Рогане, немой га будити!
Е онъ у санъ ка' на яви збори,
Е ћемо га штогодъ разпитати,
Да се баремъ добро изсміемо.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Да ну, Вуче, што оно збораше
За нашега Бана Милонѣића?
Ели чегрстъ каква међу вама?

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Ніе, брате, ништа међу нама!
Но му нешто око снахе зборимъ.

КНЕЗЪ ЯНКО.

А што е то, кажи ми на тайно!

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Лѣпша му е одъ виле біеле!
Нема пуно осамнаестъ лѣтахъ,
Живо ми е срце поніела. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Рашта ти е срце поніела?

ВУКЪ МАНДУШИТЬЪ.

Има рашта! ругашъ ли се збиля?
 Рашта друге нема на свіету!
 Да ніесамъ съ Баномъ Милонъићемъ
 Деветороструко кумовао,
 Быхъ му младу снаху уграбіо,
 Па съ нѣомъ бѣжа' главомъ по свіету. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Неѣетинъи, кукала ти майка!
 Збиля ти ѣ память сву попила!

ВУКЪ МАНДУШИТЬЪ.

Аль ѣ ѣаво, али су маѣіе!
 Али нешто теже одъ обое —
 Кадъ ѣ виѣу ѣе се сміе млада,
 Свіетъ ми се око главе врти! —
 Па све могахъ съ ядомъ прегорети,
 Но ме ѣаво ѣдну вечеръ нагна,
 У колибу ноѣихъ Милонъића:
 Кадъ предъ зору и ноѣъ ѣ мѣсечна!
 Ватра гори на средъ сѣнокоса,
 А она ти одъ некуда доѣе,
 Украй ватре сѣде да се гріе,
 Чуе да свакъ спава у колибе,
 Тада она віенацъ расплете,
 Паде коса до ниже пояса!
 Поче косу низъ прса чешляти,
 А танкіемъ гласомъ нарицати,
 Како славля са дубове гране!
 Тужи млада ѣевера Андрію,
 Мила сына Милонъића Бана,

Кои му є ланихъ погинуо,
 Одъ Туракахъ у Дугу крваву,
 Па се снахи недао острићи,
 Жалиему снахинъ вѣнацъ было,
 Него главу свог' сына Андріе! —
 Тужи млада за срце уѣда!
 Очи горе живѣ одъ пламена!
 Чело іой є лѣпше одъ мѣсеца —
 И я плачемъ ка' мало діете —
 Благо Андрій ђе є погинуо!
 Дивне ли га очи оплакаше!
 Дивнали га уста ожалише! —

*(Кнезъ Роганъ шаши кнезу Јанку, нештай га
 аманаша за такве ствари, докѣ се не што из-
 бля' — зора є, буде се и дижу.)*

ОБРАДЪ.

Да ви причамъ што ми се приснило:
 Народа се бѣше много дигло,
 Као некудъ да крсте носимо,
 Сунце пече, да очи искоче,
 И тврѣа є кудиенъ идемо,
 Докъ сидемо ка' на ово полѣ,
 Починемо подъ єдну ябуку,
 Исподъ кое и поточиѣ враше,
 Сви се у хладъ подъ нѣомъ сабіемо,
 Уберемо зреліехъ ябукахъ,
 Као цукаръ свака бѣше слатка,
 Попъ очита подъ нѣомъ Еванѣлѣ;
 У то доба петъ Мартиновиѣхъ
 Дигоше се єданъ за другіемъ,
 И за нѣима три чєтыри друга,

Савъ ихъ народъ гледа кудъ одоше!
 А они ти стубе те узъ цркву:
 На олтарь се одъ цркве попеше,
 И на нѣму крсть златный метнуше,
 Крсть засія ка' на гори сунце.
 И савъ народъ на ноге устаде,
 Часноме се крсту поклонише,
 Утоме се разбудихъ одъ страха.

ВУКЪ МИЪУНОВИЪ.

Срећанъ быо! дивноли си сніо!
 На чудо самъ и я на санъ быо,
 Бранећи се одъ нечіехъ пасахъ,
 И петъ шесть самъ мачемъ пресѣкао,
 Да самъ његођъ у чету кренуо,
 Доиста се быхъ покла' съ Турцыма. —

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Я самъ ноћасъ быо у сватове!
 И са буломъ женио Богдана,
 У цркву е нашу покрстисмо,
 Покрстисмо, па ихъ привѣнчасмо.

*(Турцы еданъ за другіемъ сви одоше, люшо
 сѣшни.)*

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Я самъ Озра ноћасъ на санъ гледа'!
 Бѣсмо пошли двѣста Озриниѣахъ
 И толико поћерали коняхъ,
 Да узмемо пунъ аранѣлеско;
 И врати се съ пиѣемъ изъ Котора,
 Пою люди, гађу изъ пушакахъ,

Кадъ доѣсмо на врхъ Поточинахъ!
 Али сѣде око триста другахъ,
 На свакога зелена долама,
 На свакога токе и оружъ,
 Помислимо, ко ће оно быти?
 Какви гости? — ніе имъ вріеме!
 Кадъ али є оно старый Озро
 И бирани за нымъ Озринићи;
 (Ніе одъ ныхъ ніеднога жива)
 Пуче на насъ сваке грдне яде,
 Што у Чеву цркву неградимо,
 Аранѣлу, да ни свудъ помага,
 Ондена се мало непокласмо,
 И садъ дрктимъ одъ нѣгова страха!

ВУКОТА МРВА. ГЪВИГЪ.

Я по сву ноћ пртлямъ и сніевамъ,
 Докъ се дигнемъ я све заборавамъ.

(Кнезъ Байко є сѣшанъ и Вукъ Мандутиќъ, они два не хоће нишша да причаю.)

КНЕЗЪ ЯНКО.

Кнеже Байко! ты си нешто сѣтанъ?
 Што ће быти, то не може проћи,
 Него причай да и ніе мило.

КНЕЗЪ БАЙКО.

Хоћу, кнеже, све ми єдно бива!
 Я самъ ноћасъ грданъ санъ видіо:
 Све оружъ свое у комате,
 Безъ зла ми се обићи неможе,
 И безъ неке братске погибіе,
 Єръ кадъ годъ самъ такви санъ гледао
 Приправля' самъ што мрцу требуе.

РОГАНЪ.

Мандушићу! што си невесео?
Што не причашъ, што си ноћасъ сніо!

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

Ни што сніо, ни причат' уміемъ,
Но самъ сву ноћъ као закланъ спава'.

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Я љу причат' кадъ сви остависте:
Виђехъ на санъ Драшка Поповића!
А мени се ка' у зарокъ стѣца,
И река' быхъ, ето га низъ полѣ!

СЕРДАРЪ РАДОЊА.

Гледай чуда! што в ядний човѣкъ?
Мы се до садъ ништа не сѣхасмо
Найболѣга нашего войводе,
А ље быо Драшко Поповићу?

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Ходио в до у Млетке Драшко:
Када Шенѣрь на Которъ удара,
Ста градъ быти топомъ буковіемъ,
Попъ Шѣпанъ се тадъ у Которъ нагна,
Годи єдномъ топомъ са Котора,
Шенѣрову погоди лубарду,
У грло іой зрномъ угодіо,
Сломи му в у триста коматахъ,
Тадъ задоби плату у принца,
На годину стотину цекинахъ;

Попъ е пао люто одъ старости,
 Па е Драшко у Млетке ходіо,
 Да донесе одъ Млечића плату.

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

На вртите те петъ шесть овновахъ!
 Да ручамо да дома идемо,

*(Дође Драшко Войвода, па се са свіема грли и
 целива, па сѣде међу њима.)*

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Причай штогодъ, Драшко одъ Млетакахъ!
 Какавъ народъ бѣше на те стране?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Какавъ народъ! питашъ ли, Рогане?
 Ка' остали — не бѣху рогати.

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Знамо, чоче, ніесу рогати,
 Но бѣху ли згодни и богати?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Бѣше, брате, доста ліепіехъ!
 А грдніехъ десетъ путахъ выше,
 Одъ бруке се гледат' не могаху —
 Богатіехъ бѣше поголемо,
 Одъ богатства бѣху полуђели,
 Ћетиняху исто као бебе —
 Сви нугловы пунани празновахъ,
 Мучаху се да имъ очи прсну,
 Да одеру кору леба суха,

Гледао самъ: по два међу собомъ,
 Ће упрте какву женетину,
 Тѣлесине мртве и ліене,
 Потегла бы по стотину окахъ,
 Па в носе прозъ градске улице,
 У средъ подне, тамо и овамо,
 Не бое се чести, ни поштению
 Текъ да стеку да се ками ране. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Бѣху ли имъ какве куће, Драшко?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Бѣху куће на свіетъ дивота!
 Ама бѣше муке и неволѣ,
 Ћескота ихъ несретня давяше —
 Смрадъ великій и тешка запара,
 Те немаху крви у образу. —

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

А како те, збиля, дочекаше?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Ко м' у злый часъ дочекива' Вуче?
 Јниесамъ ни позна' никога,
 А камоли да ме ко дочека',
 Но ми она ружна мѣшавина
 Недаваше изъ куће изаћи:
 Свагда грая бѣше око мене,
 Када хоћохъ по граду изаћи,
 Као у насъ біеле нећелѣ,
 Кадъ се крену момчадъ у машкаре;

Да єднога не бы пріятеля,
 Главомъ сына Зана Грбичића,
 Свога дома већъ нећахъ гледати,
 Него кости тамо оставити,
 А онъ ме є братски дочекао,
 Водіо ме свуда по Млеткама.

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ.

А бѣху ли юнацы, войвода?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Не, Божа ти вѣра, Мандушяћу!
 О юнаштву ту не бѣше збора,
 Него бѣху къ себи домамили,
 Домамили, па ихъ похватали,
 Јдну нашу браћу соколове!
 Далматинце и храбре Хрвате!
 Па бродове њима напунили,
 И тиска ихъ у свіетъ біели,
 Те довукуй благо изъ свіета,
 И притискай землѣ и градове. —

СЕРДАРЪ ИВАНЪ.

А судови бѣху ли имъ прави?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Бѣху, брате, да те Богъ сачува!
 Мало больи него у Турчина —
 Бѣше єдна кућа превелика,
 У којој се грађаху бродови,
 Ту хиляде бѣху невольникахъ!
 Сви у люта гвожђа попутани,

Те грађаху принципу бродове,
 Ту одъ плача и люте неволѣ
 Не мили се улѣсти човѣку —
 Ёдни сужњи бѣху приковани
 У путима на велѣ бродове,
 Те возаху по мору бродове,
 Ту ихъ лѣтнѣ горіаше сунце,
 И давляху кише и времена,
 Немогаху изъ везе шенути,
 Но ка' пасче кадъ га за торъ свежешъ,
 Ту чамаю и дневи и ноћи; —
 Найгоре имъ пакъ бѣху тавнице
 Подъ дворове ѣе дужде стояше,
 У найдублю яму, кою знадешъ,
 Ніе горе но у нѣихъ стояти,
 Конъ хоћаше у нѣима цркнути,
 Човѣкъ пасче ту свезат' несѣаше,
 А камоли чойка несретнѣга —
 Они люде све тамо везаху,
 И давляху у мрачнимъ избама —
 Савъ протрнемъ, да ихъ Богъ убіе!
 Кадъ помислимъ за оно страшило —
 Нико жалит' несміе никога,
 Акамоли да му што поможе;
 Када виђехъ витежку неволю!
 Заболѣ ме срце, проговорихъ:
 „Што, погани, одъ людихъ чините?
 Што юначки люде не смакнете?
 Што имъ такве муке ударате?
 Докъ Грбичићъ мени попрішапта:
 Немой такве говорит' ріечи,
 Несміе се овде право зборит',

Твоя срећа не разумѣше те. —
 И чуй те ме што вамъ данасъ кажемъ:
 Познао самъ на оне тавнице,
 Да су Божю — грдно преступили
 И да ће имъ царство погинути
 И больима у руке улѣсти —

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Буди ли се ты тако проричешъ,
 Мишляху ли у свіетъ за кога?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Нема тога кос' небои чега,
 Да ничега, а'но свога хлада —
 Они страха другога немаху,
 До одъ жбирахъ и до одъ шпіюнахъ,
 Одъ нѣихъ свако у Млетке дркташе,
 Кадъ два зборе штогодъ на улицу,
 Трећій ухо обрне те слуша,
 Па онай часъ трчи судницима,
 Кажи оно, што они збораху
 И попридай штогодъ и поглади.
 Судъ онай часъ она два ухвати,
 Па на муке съ нѣима у галию,
 Одъ тога ти бѣху погинули,
 Међу собомъ вѣру изгубили —
 Колике су съ края у край Млетке,
 Ту не бѣше ни єднога чойка,
 Єданъ другог', кои не држаше
 За тайнога жбира и шпіюна; —
 Грбичићъ се мени куніаше:
 Да су єдномъ жбири и шпіюни

Облагали єднога принца
 Предъ сенатомъ и свіємъ народомъ,
 И да су му главу одкинули
 Башъ на стубе нѣгова Палаца;
 Како ихъ се другій боят' неће?
 Кадъ могаше облагати дужда! —

КНЕЗЪ ЯНКО.

А бѣше ли игре у Млеткама,
 Као ово те се мы играмо?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Бѣше игре, али другоаче:
 У єдну се кућу сакупляху
 Пошто мркни и пошто вечерай,
 Кућа бѣше сила одъ свіета,
 Ужди у нѣой хиляду свієћахъ,
 По зиду іой свудъ бѣху панѣге,
 Ціеле се на пуни народа;
 Тако исто и кућа остала,
 Свудъ могаше изъ зида виѣти,
 Ђе вираху, ка' миши изъ гнѣзда; —
 Докъ се єдна подиже завѣса,
 Трећій діо одъ куће отвори:
 Боже драгій, ту да видишъ чуда!
 Ту измилъ некаквога пука,
 То ни у санъ никадъ доћ' не може,
 Сви шарени као дивлѣ мачке,
 Докъ ихъ стаде по кући криваня,
 Ђе ко бѣше запляска рукама,
 Имахъ мртавѣ паднутъ одъ сміеха; —
 Мало стаде, они отидоше,

А за њима другій изидоше:
 Такве бруке, таквіехъ грдилахъ,
 Нигђе нико іоштъ видіо ніе,
 Носине имъ по одъ кварта бѣху!
 Изтрештили очи као тенцы!
 А зинули ка' куряцы гладній!
 А дрвене ноге насадили!
 Па иѣаху као на ключеве,
 Облачили приѣ и ячине,
 Усредъ подне да га човѣкъ сретне,
 Сва бы му се коса навжила; —
 Докле неко, даму Богъ поможе!
 Изъ оніехъ панѣгахъ завика:
 Бѣж', народе, е изгоре куѣа!
 Боже драгій! да ту бруку видишъ!
 Стаде ска, клепеть и ломява,
 Стаде писка, капе попадаше,
 Стотина ихъ исподъ ногахъ оста,
 Све се наби да кркнут' неможе,
 Као стока кадъ е звѣрадъ гоне. —
 Те мы опеть сютраданъ на игру,
 Кадъ у куѣу, нигђе нико нема,
 Но е пуста куѣа затворена —
 И іоштъ ѣу ви едну спрдню причат':
 (А знамъ чисто вѣроват' неѣете)
 Видіо самъ люде у Млеткама,
 Ёе на конопъ скачу и играю!

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

То неможе быт' истина, Драшко!
 Него су ти очи замаштали:

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Незнамъ ништа, но самъ ихъ гледао
И самъ мислимъ, да є маштаніе.

ОБРАДЪ.

А да што є него маштаніе!
Я самъ чуо одъ єднога ђеда,
У Боку су єдни доходили,
Изъ Таліе, или одъ кудъ друго,
На нашъ пазаръ истій излазили,
Па викнули ціелу народу:
Погледай те онога кокота!
Кадъ погледай онога кокота!
Али шлѣме за ногу потеже,
Кадъ онай часъ ніе него сламка.
Другомъ викни: „послушай народе!
„Свакѣ сада гроздъ у руку иматъ,
Грозду ќе те бритве приніети,
Аль чувайте да васъ ядъ не нађе
Немой кои грозда окинути,”
Докле свако за по гроздъ ухвати,
Приніеше бритве гроздовима,
Кадъ виђеше чудо невиђено,
Свакій себе за носъ дохватио,
Догна бритву до своего носа!
Докле трећии саврхъ зида викни:
Чуй народе, не потопите се!
У то рикни низъ пазаръ ріека,
Или было мушко, или женско,
Свакъ да гази уздигни хальине,
Кадъ ни воде ни одъ воде трага!
Но свакъ дига у пазаръ хальине,

И кренуо ка'да воду гази!
 Кадъ виђели е ихъ погрдише,
 Скочи народъ и бы ихъ побили,
 Но утецы у Которъ Латини;
 То игранъ исто е овакво,
 Што на конопъ играю, войвода!

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Пояху ли узъ гусле ліпо?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Какве гусле и какву несрећу!
 Ту за гусле ни збора не бѣше.

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

А да за сву игру безъ гусалахъ
 Я ти не быхъ пару Турску дао,
 Ђе се гусле у кућу нечую,
 Ту е мртва и кућа и люди. —

СЕРДАРЪ РАДОНЈА.

За сваку те работу питасмо;
 А гледали принципа, войвода?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Гледахъ, брате, као тебе сада!

СЕРДАРЪ РАДОНЈА.

А бѣше ли какавъ, аманати?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Бѣше човѣкъ, те одъ среднѣ руке,
 Да не бѣше подъ онимъ именомъ,
 Нетѣаше се боит' одъ урока. —

СЕРДАРЪ РАДОИЯ.

Каколи се зваше, воевода?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Валіеро, и већъ незнамъ како!

СЕРДАРЪ ИВАНЪ.

Питали те што за ове крае?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Пита, брате, незнамъ ни самъ како!
 Я изидохъ предъ нѣмъ съ Грбичиѣмъ,
 Поклонихъ се како ми рекоше,
 Путъ мене се поосмѣхну принципъ,
 Распита ме за наше краеве,
 И шѣхъ реѣи, люби Црногорце!
 Срѣ спомену све редомъ боеве,
 Ђе су наши помогли Млеткама,
 На послѣдъ поче ђетниѣвити!
 Запита ме за наше сусѣде,
 За Бошняке и за Арбанасе:
 Кадъ ухвате каже. Црногорца,
 „Было жива аль мртва у руке,
 Хоѣ ли га изѣсть, штоли раде?
 Ђе изѣсти? ако Бога знадешъ!
 Ка' ѣе човѣкъ изѣсти човѣка!
 „Ма самъ чуо, опетъ ми говори:
 Еданъ народъ тамо змѣе еде!“
 Какве змѣе? честитый принципе!
 А гадно е на путъ погледати. —
 Све се длаке навже човѣку! —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Я мнимъ те е дочека ліпо?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Не ліпо, него преліпо!
 Обећа ми и што му не искахъ,
 И помислихъ кадъ одъ нѣга поѣохъ,
 Благо мени ютросъ и довіекъ
 Ево среће за све Црногорце!
 Дайбуди њу повест' доста праха,
 Да с' имаю чимъ бити съ Турцыма,
 Кадъ посліедъ све оно излиня,
 Ка' да ништа ни зборено ніе,
 И посадь му не быхъ вѣровао,
 Мліеко є да рече, біело. —

РОГАНЪ.

А како те раяху, войвода?
 Бѣху ли имъ ліпа єстива?

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Ту не бѣше єла, изванъ леба!
 Но донеси некакве преслачке,
 По три уре лижи, докле ручай —
 Два діела ту біяше пука,
 Јоште млади а обезубили,
 Све лижући оне посластице,
 Одъ желъ се садъ наедохъ мяса.

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Фала Богу, єсть велико чудо!
 Видители овде у Котору?
 Башъ овога Совру провидура,
 И осталу господу Млетачку,
 Воли су ти кокошь али яе,
 Него овна, али груду сира!

Кое чудо могу на годину,
 Кокошакахъ они позобати,
 Па погини у оно господство,
 Спушти кулъ а обриви брке!
 А поспи се по глави пепеломъ!
 А брњице ка' жене у уши!
 Како тридестъ напуни годинахъ,
 Свакій дође као бабетина,
 Одъ бруке се гледати неможе,
 Како пођи мало уза стубе,
 Убледи како рубетина,
 А нешто му заиграй подъ грломъ,
 Рекао бы они часъ умриє!

*(Сієку пецыва, и свдоше на ручакъ, — Сердаръ
 Янко пита чіє бравъ ше му онъ у плеће гледа
 и кажу му да є Маршина Баице).*

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Дивна плећа, а дивно ли пише!
 Благо теби за довієкъ старче!
 Чудно ли ћешъ нешто доживѣти. —

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Кое држе, да є наша страна,
 Аль одъ крста али є одъ стуба?

КНЕЗЪ ЯНКО.

Мы смо вазда одъ крста држали!

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Хиляду самъ плећахъ оглодао!
 Али ове невиђехъ несреће,
 Чіє ово плеће те га гледамъ?

Нѣгова се кућа угасила,
 У ню неће кокота пояти,
 А ево е на средѣ нѣга шуплѣ,
 Ка' да си га шиломъ прошуплю,
 А по нѣму двадесетъ гробовахъ,
 И ни еданъ ніе изванъ куће!

(Сви гледаю оно плеће и чуде се каквоє, иишаю одѣ чієга е брава, и кажу илѣ дає одѣ брава Скендерѣ-Аге Медовића).

КНЕЗЪ ЯНКО (гледа едно плеће, и прича изъ нѣга).

Има овај двадесетъ говеди!
 Гувному е кодъ куће лієпо,
 На кућу му шлѣме доста яко,
 Яки су му и лієпи конѣи!
 Кріє негѣ замотулякъ парахъ,
 Ма быхъ река да ихъ ніє много,
 И за нѣихъ му сви у кући знаю.

ВУКОТА МРВАЛѢВИЋЪ. (прича изъ плећа.)

Чудна негѣ пустога плієна!
 Но е крвавъ да га Богъ убіє!
 Косово е око нѣга легло.

ВУКЪ МИЃУНОВИЋЪ.

Што баєте као баялице!
 Али бабе кадъ у бобъ врачаю,
 Што ће знати мртве костурине,
 Како ће се коме догодити!

ВУКОТА МРВАЛЪВИЊЪ.

Кое яде ты тобожъ мудруешъ?
 А ты выше у нѣма проричешъ,
 Но кои му драго десетиня,
 Недашъ нигда плећа оглодати,
 Но ихъ грабишъ изъ устахъ людима,
 Мени си ихъ стотину узео,
 Да ѣавола приѣе у нѣихъ видишъ,
 У то ти е прошло по вѣка.

ВОЙВОДА БАТРИЊЪ.

Дану Вуче изъ Лѣшева Ступа!
 Узми гусле да насъ разговоришъ,
 Кадъ е добро нека е и болъ.

ВУКЪ ЛѢШЕВОСТУПАЦЪ ПОЕ.

Чево равно гнѣездо юначко!
 А крваво людско разбоиште,
 Многели си войске запамтило! —
 Многели си майке оядило, —
 Людске су те кости затрпале! —
 Людскомъ си се крвлю опянило! —
 Вазда ранишъ одъ Видова дана,
 Юначкиемъ и коньскиемъ месомъ,
 Гавранове и мрке вукове! —
 Страшно л' бѣше едномъ погледати,
 Димъ те црный бѣше приклопио,
 Сто хилядахъ притисло Туракахъ,
 Око тебе пушке грміяху,
 Фриштїяху хиляде момакахъ,
 А гракаху на ята вранови,
 Иза тмине и сунце огріе,

Предъ вечерь се надъ тобомъ изведри,
 Турке мртве по тебе броясмо,
 Погодит' се нигда не могасмо,
 Око броя колико ихъ бѣше. —

Оставля гуле.

ВОЙВОДА БАТРИБЪ.

Дану, Вуче; немой прекидати
 Разговора безъ таквога нема.

*(Вукъ : не уміемъ войвода, па елѣше оставиши.
 Пуцаю пушке узъ полѣ, пѣваю люди, и ма ихъ
 около сто и педесетъ.)*

ВОЙВОДА ДРАШКО.

Кое оно, ка да су махнити?

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Оно су ти свати Мустафића!
 А жени се Сульо баряктаре,
 Сыновицомъ съ Обода кадіе.

ВУКЪ МИБУНОВИБЪ.

Ма ніесу сви сватовы Турцы,
 Него има и Црногорацахъ?

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Има онѣ и Црногорацахъ,
 Мало манѣ него половина.

ВУКЪ. МИБУНОВИБЪ.

Кудъ су шѣли подтрпезне кучке! —
 Бранковићи и лижисахани! —

Што имъ оће друштво са Турцыма.

КНЕЗЪ ЯНКО.

А каква є то вражя женидба?
 Кадъ вѣнчаня никаква немаю,
 Но живую ка' остала стока.

СЕРДАРЪ ЯНКО.

У нѣихъ нема никаква вѣнчаня,
 Но погодбу некакву учине,
 Ка'да краву на поли предаю;
 Они жене у челядъ не брое,
 Но ихъ држе ка' продано роблѣ
 Они кажу: жена є човѣку,
 Слатко воће, алъ печено ягнѣ,
 Докъ є таква нека є у кућу,
 Нїел' таква, са нѣомъ на улицу.

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Хвала Богу, пасїега милета!
 Ка є опитъ са зломъ и неправдомъ,
 Ђе допире, ту закона нема,
 Законъ му є што му срце жуди,
 Што не жуди у Коранъ не пише. —
 (Пою свашовы узѣ пољ).

СВАТЪ ТУРЧИНЪ.

Гергелезе крило одъ сокола!
 Те на хата у раю полеће,
 Самовольно безъ никаква зора,
 Предъ Пророка да приђе изађешъ;
 Хуріе те дивне заробише!

Те си нама тако закасно,
 Излаз' къ нама часа непочаси!
 На твоега крилата халата,
 Не заборав' саблѣ и миждрака,
 И твоега бича пакленого
 Ерь су власи уши подигнули,
 Да окупишъ стоку у торину —
 Вуцы су ти люто погладнѣли,
 Нек' ти сине сабля Дамаскія,
 Да не лаю папчадъ на пророка. —

СВАТЬ ЦРНОГОРАЦЪ.

Ђе си, Марко, нагнута деліо!
 И ако си Турска придворица —
 Аль си опетъ наша перяница?
 Пояш', Марко, твоега Шарина!
 Одъ оружя ништа не узимай,
 До твоега тешка шестоперца,
 Нѣимъ Алию згоди међу плећа,
 Па му на часть пророкъ и хуріе. —

СВАТЬ ТУРЧИНЪ.

Илдериме, свечевъ буздоване!
 Мало ли ти бы крстове вѣре,
 Међ' истокомъ и међу западомъ?
 Да истрчешъ хата крилатого,
 Дамаскію да крви напоишъ,
 Да найстрашнимъ постанешъ шехитомъ —
 Но се диже да Фатиму ћерашъ,
 Ђдиницу светого Пророка —
 Ту сагрѣши Богу и Пророку,
 Ко имъ скриви онъ имъ грдно плати,

Ал' ти просто диново млієко!
 Када Босни саломи рогове —
 Кадъ све покла, што не посунети,
 Само факирь остави фукару,
 Да насъ служи, а предъ крстомъ тужи. —

СВАТЪ ЦРНОГОРАЦЪ.

Обилићу змаю огнѣвитый!
 Ко те гледа бліеште му очи —
 Свагда ће те светковать юнацы —
 Мрцино намъ круну не упушти,
 Кадъ Падиши стаде подъ вилице!
 Када Дину загази у чорбу —
 Садъ те виђу на твоега ждрала,
 Ће разгонишъ кодъ шатора Турке!
 Што ће бити, ко ће угодити?
 Србъ н Турчинъ неслаже се нигда,
 Но ће приђе море ослачати! —

СВАТЪ ТУРЧИНЪ

Држъ Алія, курвино копиле!
 Котарке се младе разбѣжаше,
 Срамота є сивоме соколу,
 Ћерат' дуго ято яребицахъ,
 Па за себе не уловит' мяса —
 Удри Тале твоіомъ дреновачомъ!
 Подъ ньомъ пучу ребра ка' ораси!
 Половина главе изгубите!
 Не оставте Косу у кавуре,
 Такво воће ніе за кавуре. —

СВАТЪ ЦРНОГОРАЦЪ.

Бѣжъ Комнене задрта деліо!

Кадъ си такву срну уловіо,
 Већъ си доста одморіо крила,
 Ніе су ти далеко Котари,
 Вѣра ти є Хайки омилила,
 Єдва чека да ти се прекрсти —
 Забобонњи старино Новаче!
 Сврхъ Клисуре ка' си научіо,
 Еръ су Дину уши заглибиле —
 Пробуди му бухе у кожухе —
 Не пушт' Баіо жива ђаволѣга!
 Нека свати не буде планине,
 Безъ питања твога аль Лимова —

*(Излази Мустай кадја и моли молчадѣ да не
 пою онаке ивсне покрај сакуца Црногорскога, да
 не буде одѣ главарахѣ коме што жао, него нека
 пою свашовске ивсне, и онѣ самѣ починѣ појши.)*

МУСТАЈ КАДЈА.

Не плачъ майко, Дилберъ-Фатиму:
 Удата є не укопата,
 Ружа съ трука ніе пала свог',
 Но у бостанѣ пренешена свој —
 Фатиму ће Сульо држати!
 Како очи свое у глави,
 Фатима є струкомѣ дивота,
 Очи су іой двіе звіезде!
 Лице іой є јутро румено!
 Подѣ віенцемѣ гори Даница!
 Уста су іой паромѣ срезана! —
 Устне су іой ружомѣ уждене!
 Међъ коима кадкадѣ сіева
 Снѣжна гривна ситна бисера —

Грло іой є чиста филдиша!
 Бѣле руке крила лабуда!
 Надъ цвієнемъ плива зорняча,
 А возе є весла сребрна!
 Благо одру на комъ почине! —

СВАТЪ ЦРНОГОРАЦЪ.

Соко мрзи поля одъ прашине! —
 Соко неће жабу изъ лужине! —
 Соко хоће високу литицу,
 Соко тражи тицу яребицу,
 Яребица танка и плашива,
 Ма тіела како ватра жива! —

СВАТЪ ТУРЧИНЪ.

Не дангуби сватскій првіенче!
 Сахати су данасъ ка' године —
 Хоће намъ се Сулю удужити,
 Богъ є драгій неколика дана,
 Тандарихе земљи поклоніо —
 Грехота є да ихъ подкидамо! —

ВОЙВОДА СТАНКО.

Чудне бруке, грдне мѣшавине!
 Чуясте ли како се пояше?
 Залуду се недружина друже —
 Све некакви приговори стари.
 Милошъ, Марко, Муіо и Алія!
 Приправля се докъ одъ єдномъ пукне —
 Већъ превире капа на све стране. —

ВУКЪ МАНДУШИТЬЪ.

Ема шта се друже съ крвницима!
 А у еданъ кота да ихъ сваришь,
 Не бы имъ се чорба сміешала! —

ВУКЪ МИЪУНОВИТЬЪ.

Безобразне, обрляне курве!
 Повукуше, те намъ образъ грде,
 Юначкога незнаю поштена,
 А не бы се вукли за Турцыма —
 Мрзній су ми они, него Турцы!
 А ни мислимъ за нѣихъ ни за Турке! —
 Бадава се инате съ Турцыма,
 Кадъ имъ лижу ка' пашчадъ сахане! —

БОГДАНЪ БУРАШКОВИТЬЪ.

Они шѣаху све онако поятъ!
 Но имъ неда подмукла лисица,
 Видители онога кадіе?
 Друга нема у чѣтыри землѣ! —
 У нѣга су медене ріечи,
 Увія се ка' врагъ око крста;
 А ма пунанъ губе и лукавства;
 Крвника га ришѣанскога нема,
 Заклала га пушка Црногорска!

*Пробоше свашови, мало стаде, ево покайнице
 узъ полѣ и шужи сесстра Башриѣва предъ
 нѣма.*

СЕСТРА БАТРИЊЕВА.

Куда си ми улетіо
 мой соколе!

Одъ дивнога ята твога,
 брате рано!
 Далъ невѣрне незна Турке,
 Богъ ихъ клео!
 Е ње тебе преварити,
 дивна главо!
 Мой свѣте изгублѣный,
 сунце брате!
 Мое ране безъ пребола,
 рано люта!
 Мое очи изваѣене,
 очный виде!
 Кома браћу ти остави,
 братска хвало!
 И старога баба Пера,
 куку Перо!
 И Три младе сестре твое,
 кукавице!
 Седамъ снахахъ што опиша?
 ньима праздно!
 Што нечува младу главу?
 людска вило!
 Што крвника ньомъ наслади?
 братска дико!
 На вѣру те посѣкоше,
 невѣрници!
 Дивнол' Травникъ окитише,
 то платили!
 Са ліепомъ главомъ твоіомъ,
 куку! леле!
 Ко ње чете сакупляти,
 четовоѣа!

Кол' краини бранит' крило,
 братско крило!
 Ко ће Турске главе сѣћи,
 остра сабљо!
 Да погибе у бой лютый,
 убойниче!
 Ђе се Србскій момцы грабе,
 младо момче!
 Око главахъ и оружя,
 просте ране!
 Но на вѣру у невѣре,
 вѣрна главо!
 Да ми се е помамити,
 сестри црной!
 Да те како заборавимъ,
 кукавица!
 Е презгодна глава бѣше,
 младый брате!
 Да узъ цара сѣдіяше,
 мудра главо!
 Шѣаше царевъ везыръ быти,
 сестри тужной!
 Да кодъ краля сѣдіяше,
 мой младико!
 Ђенераль му шѣаше быти,
 моя ружо!
 Да се могу разговорит',
 срце мое!
 А са мртвомъ твоіомъ главомъ,
 Камъ да ми е!
 Да ти црне очи виђу,
 очи мое!

Да полюбимъ мртву главу,
 мѣсто брата!
 Да очешлямъ дугій перчинъ,
 яохъ мени!
 И юначку чалму свежемъ,
 сестра грдна!
 У крвничке садъ си руке,
 платили те!
 Нагрдиће красну главу,
 прекрвници!
 Ты ћешъ много браће наћи,
 куку нама!
 Бираниехъ соколовахъ,
 куку браћо!
 По бедему одъ Травника,
 Богъ га клео!
 Главе братске познат' не ћешъ,
 нама праздно!
 Ере су ихъ нагрдили,
 невѣрници!
 Кудъ ће твоя млада люба?
 куку нбойзи!
 Двое ћеце твое лудо?
 сирочади!
 Што ће ядний ћедъ ти Байко?
 мой Батрићу!
 Кои те е одньивіо,
 тешко нѣму!
 Просте твое лоте ране,
 мой Батрићу!
 Аль не прости грдны яди,
 Куку роде!

Е се земля сва изтурчи,
 Богъ е клео!
 Главари се скаменили,
 Камъ имъ у домъ!

*Сви главари плачу, и кадъ чуше име Башри-
 кево, сви плачући изидоше предъ покайнице, ка-
 ко се састаше съ њима знадоше што е, сестра
 се Башрикева загрли съ ђедомъ Байкомъ (кне-
 зомъ) уграбиму ножъ иза паса и уби сама се-
 бе; Байко се иренемога и паде споредъ унуке
 мршве.*

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ.

Хвала Богу, велике жалости!
 Што насъ нађе данасъ изненада,
 (свакъ ђути и плаче).

В КЪ. МИЋУНОВИЋЪ.

Охъ до Бога! а охъ до віека!
 Да чудноли съ главе погибосмо! —

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Осамдесетъ већъ имамъ годинахъ!
 Сто путахъ самъ гледа Црногорце,
 Гледа Турке, а гледа Латине:
 Младе главе онакве не виђахъ! —

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ.

У ове се горе нигда ніе,
 Онаковога младета дизало! —
 Оно бѣше юнакъ подъ крылима,
 Гледа самъ га, ђе скаче съ момцыма:
 Скочи съ мѣста четрнаестъ ногахъ,

А изъ трѣе, двадестъ и чѣтыри,
По три коня загона прескочи. —

ВУКЪ МИЃУНОВИЃЪ.

Што є файде крити оно што є? —
Онаквога сивога сокола,
Црногорка јоштъ раѣала нїе!
Не могаше човѣкъ нигда знати,
Аль є згодный, али є валястый,
Аль є мудрый, али є любавный!
Шестъ путахъ самъ съ нымъ на муку быо,
Ѓе прахъ гори предъ очи юначке,
И ѣе главе мртве полеѣу;
Јоштъ таквїехъ очихъ гвозденїехъ,
Ја невиѣехъ у єднога момка —
А немаше јоштъ двадестъ годинахъ. —
И што ѣу ви крити, Црногорцы!
Живо ми є срце покосїо!
И нашу є землю оцрнїо! —

ВУКЪ ТОМАНОВИЃЪ.

Онъ не бѣше но само настао,
Црногорца веѣъ бѣше свакога,
Онъ готова претека юнаштвомъ:
Седамнаестъ али осамнаестъ
Бѣше главахъ посѣка Турскїехъ!

ВОЙВОДА БАТРИЃЪ.

Богъ га якїй и мртва убіо!
Како мога вѣровать Турцыма?
Тере имъ се на вѣру опушта. —

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ.

Вѣранъ бѣше юнакъ мимо люде!
 Па га оно пасче Њоровића,
 Избезуми некако на братску,
 Те срамотно, црнъ му образъ быо!

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Ѓли му се кућа ископала? —

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ.

Не сердаре! али што зафайду?
 Остало є двое ђеце мушко:
 Ѓдно другомъ воде дат' не може
 И згодна су ка двіе ябуке. —
 Него ко ће ђецу дочекати?

КНЕЗЪ ЯНКО.

Колика му брата остадоше?

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ.

Седамъ братахъ, сви седамъ еднацы!

КНЕЗЪ ЯНКО.

Хоћели га осветити, Вуче?

ВУКЪ ТОМАНОВИЋЪ.

Хоће кнеже! али што за файду?

КНЕЗЪ ЯНКО.

Како зашто? што говоришь чоче?
 Да га могу добро осветити,
 Ка' да бы га изъ гроба дигнули! —

КНЕЗЪ ЯНКО.

А да ова несрећна невѣста,
 Те се данасъ уби међу нама,
 Люће ми е на срце завила;
 Но несрећна глава Батрићева! —

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Не збори намъ, кнеже, за те яде!
 Ни овакве јоштъ ніе жалости
 На много се мѣстахъ догађало,
 Но јој пуче срце у прсима,
 А обрну свіетъ наопако —
 За оніемъ сивіемъ соколомъ,
 — Па не мога одолѣт' жалости,
 Него животъ узе сама себи!

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Неволя е, браћо, да с' убіе!
 Камъ бы црка одъ ове жалости —
 А не сестра за онаквимъ братомъ —
 Е предиванъ бѣше, ядъ га наша':
 Кадъ се шћаше оћестъ, кудъ да иде,
 Па обуцы оне пуге токе,
 Шалъ црвеный свежи око главе,
 А пани му перчинъ низъ рамена
 Двіе пушке метни за поясомъ,
 А припани мача о поясу,
 А у руке узми цефердара —
 Красна лица, высокъ као копљъ!
 Кадъ помислимъ и я какавъ бѣше,
 Разпале се узъ мене пламовы —

Главари сѣде около велѣга гувна и разговараю се, докъ евоши 3 — 4 стошине Озриникахъ, Цуцахъ и Бблицахъ. Сви посѣдаше предъ главаре и држв дуге иушке узъ рамена.

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Добро дошли! што є было люди?
Кренули сте некудъ ка' на войску?
То вамъ ніе безъ неке неволѣ,
Да се ніе ко покла? Бога ви!

ВОЙНИКЪ.

Не, сердару, іоштъ ніе поколя!
Е ма бы се могло дослутити. —

(другій одъ войникахъ).

Попе Цуцкій, да имъ оно писмо!
Те си писа међу свима нама.
Па се съ нѣме нека разговоре
Е ће мо ихъ граіомъ заглушити.

Пошъ Миѣо дава иисмо владыцы Данилу, владыка га гледа и не говори нишша.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Што є было, што пише владыко?

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Не може се оно прочитати: —

(Дає га владыка кнезу Янку, да га пошу повраши).

КНЕЗЪ ЯНКО (глега га).

Дивна писма, яди га убили!

Красноли е на карту сложено,
Као да су кокошке чепале. —

*(Сеакъ се сме, кнезъ Янко дава писмо пошу и
говори му.)*

КНЕЗЪ ЯНКО.

Попе Мићо, држ' ти ово писмо!
Те прочита, да знамо што пише.

*(Попъ Мићо узимљѣ писмо, дуго га гледа и
починѣ чиниши.)*

ПОПЪ МИЋО (чита.)

. . . . умъ дамъ амъ
. . . . бы ну но
. . . . на ша ра

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Ліепо ли ова сабля чита!
Дивно ли насъ данасъ разговори!
Аманати, ђе научи тако?
Есу ли те у Млетке шиљали?
Када свое тако осіецашъ,
А да што бы съ туђіемъ чинію! —

ПОПЪ МИЋО.

Ты се Вуче, ка' да самномъ ругашъ?
Какавъ наукъ такво и читанѣ!
Да самъ има болѣг' учителя,
Те быхъ и я данасъ болѣ чита,
Ка' е да е, о нѣму се бавимъ. —
Ко ђе болѣ, широко му полѣ!

ВУКЪ МИЪУНОВИЪЪ.

Я ти не быхъ предавао бира,
Да се слушамъ, зрно даѣаволѣ!

ПОШЪ МИЪО.

И не даю жита ни у шаку,
До по руно и по груду сира!
Па и то ми даю ка' на силу —
Да ли незнашъ наше даваоце?

ВУКЪ МИЪУНОВИЪЪ.

Аманати, ненаіеди се!
А како имъ читашъ летурѣію,
Кадъ овако у писмо затежешъ?

ПОШЪ МИЪО.

Аманатъ ми, я є и не читамъ!
Нити ми є кнѣига за потребу,
Нитъ є када у цркву отварамъ;
На паметъ самъ добро утврдію:
Летурѣію, крститъ, и вѣнчати,
Ка' и друге по манѣ потреба;
Па кадъ ми є кое за потребу
Испоемъ га ка' пѣсну на уста. —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Чудна попа, яди га не били!
У свіетъ га оваквога нема. —

(Све у сміехъ и у граю.)

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

Да ну причай кои, што сте дошли?
Да идемо, да не замрчемо.

ЄДАНЪ. ЦУЦА.

Причаємо, а имамо доста:
 Проста сабля, по сто путахъ Турска,
 Одъ Косова, коя насъ сіече!
 При злу томе, ако є истина:
 Ево има шесть седамъ годинахъ,
 Ка' доходи єдна пророчица
 Међу нама, изъ Бара се каже,
 Дава траве и нешто ліечи
 И записе нечесове гради,
 Да човѣка пушка не убіе —
 Свакъ є држи, опрости ми Боже!
 Ка' да духомъ светіемъ прозире! —
 Доніо є ђаво међу нама,
 Ево има двіе три неђелѣ,
 Па є сада, што ніе никада
 Ударила каживатъ вѣштице,
 Двадестъ ихъ є до сада казала
 И сама є себе обличила;
 На нѣихъ выше, но педесетъ главахъ,
 Што су оне свакою изѣле;
 А све ђеце, коя су помрла!
 И момчади, те пушка убила!
 Па се народъ ціо помутіо,
 Нико незна, што хође да ради,
 Помрзѣло све єдно на друго,
 На чудо смо и на яде были,
 Раздваюђи да се неизколѣ; —
 Єдва смо ихъ овамо савили,
 Еда како вы то претечете. —

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ.

Чудне стоке, Богъ ихъ посѣкао!
Око шта се имало поклати!
А ће ви є, та злосрећна баба,
Те међу васъ ножъ крвавий вргла?

ИСТИЙ ЦУЦА.

Ево смо є довели са собомъ,
Да предъ вама ово посвѣдочи,
Она збори, да ће све казати
И кажує, Богъ є посѣкао,
Ка' да човѣкъ све очима гледа!

(Излази пророчица и вѣштица).

КНЕЗЪ ЯНКО.

Кажуй, бабо! єсили вѣштица?

БАБА.

Єсамъ, кнеже, нїє файде крити!

КНЕЗЪ ЯНКО.

А како се градите вѣштице?

БАБА.

Мы имамо єдну траву зато,
Па ту траву у лонаць сваримо,
Изъ лонца се редомъ намажемо;
Иза тога будемо вѣштице!

КНЕЗЪ ЯНКО.

Па послєдъ, што се одъ васъ ради?

Купимо се на мѣдено гувно,
 Нико незна до насъ ѣе оно,
 На вратила, о марчу, яшемо!
 Договоре крїюћи чинимо,
 Какво ѣе мо зло учинит' коме,
 Живиномъ се свакомъ промеѣемо;
 Возимо се на сребрна весла,
 Лаѣа намъ е кора одъ яста!
 Зла мрзноме чинит' неможемо,
 Ако намъ е мїо али свойта,
 Трагъ по трагу нѣговъ ископамо.

СВИ ИЗЪ ГЛАСА.

Видители како незна ништа?
 Истина е, све што е казала!
 Не бы сама себе наружила,
 Да у тай ликъ нїе обештана,
 Па се кае, ставила се душе,
 Ере види трагъ ни ископаше.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Слушай бабо, све ти вѣруемо!
 Може быти и мѣдено гувно,
 Яхати се може на вратило,
 Ма за лаѣу и весла сребрна,
 То ти нико вѣравати неѣе,
 Ерь е сасма преништава лаѣа.

БАБА.

Истина е мой миле, душе ми!
 А како быхъ данасъ придизала,
 Када висимъ ногама у гробу,

Него самъ се єдномъ покаяла,
 Воля самъ поѣи подъ гомилу,
 Са свиєма тесмо тога лика,
 Но зла чинит' како смо до сада,
 Да ако ми лакше души буде.
 (и плаче баба.) —

КНЕЗЪ ЯНКО.

Чудна врага! видители браћо?
 Хвала Богу имали вѣштицахъ?

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Има кнеже некієхъ рогошахъ,
 Подъ облакъ ће устрієлитъ орла!

ВУКЪ МИЋУНОВИЋЪ, ВЛАДЫЦЫ.

Ты владыко знашъ дубоке кнѣиге!
 Налазишъ ли у нѣима вѣштице?

ВЛАДЫКА - ДАНИЛО.

Ће вѣштице! што говоришъ Вуче!
 Нема тога ни у єдну кнѣигу,
 Сврхъ мене се сви овде куните,
 То су бабске приче и мудрости,
 Него лаже ова бабетина,
 Али може нешто друго быти. —

СВИ ГЛАВАРИ.

Кажуй бабо! рашта си лагала?
 Аль на нашу душу — подъ каменъ;
 Нїє шала што си учинила,

Помутила три мучна племена,
И крваву саблю извадила —
(баба се препада и дрхти).

БАБА.

Каза њу вамъ алъ на исповієсть,
Па чините што хоћете самномъ.

КНЕЗЪ ЯНКО.

Нема, бабо, овде духовника!
Нако ће мо послат' попа Мића,
А онъ кнѣиге уза себе нема —
Него кажуй ал' ћешъ подъ гомилу,
Неварай се друго быт' неможе.

БАБА (дрхтећимъ гласомъ кажує.)

Кадъ се справляхъ изъ Бара овамо,
Докъ евоти єднога каваза,
Ће одъ паше за мене дошао;
Поведи ме на Скадаръ везыру!
Везыръ бѣше чуо што се ради,
Да договоръ међу се имате,
На домаће ударити Турке,
Па ме посла, да васъ я помутимъ,
Да се о злу своме забавите,
Научи ме, све, како њу радит',
И рече ми, душа му проклета!
На тебе се нико ставит' неће,
Еръ ты често идешъ међу њима,
Запрієти кадъ одъ њѣга кренухъ:
„Не смутили, бабо, Црногорце!

Кунемъ ти се Турскомъ вѣромъ тврдомъ!
 Имашъ дома десеть унучади,
 И три сына сва три оженѣна,
 Све ѣу ти ихъ затворит' у куѣу,
 Па у живый огань изгорѣти!
 Та ме сила браѣо наѣерала,
 Те помутит' хоѣахъ Црногорце!

*Тада скочи народъ цю, узми каменѣ да є подѣ
 гомиломѣ мешну, али є не пуште главари, но
 є сѣ мукомѣ одбране.*

*Разиѣоше се дома свиколицы, само неколика
 главара осѣадоше на Цешинѣ да пришврде
 свой договорѣ.*

*Смркло се, сѣде главари около огня, излази мѣ-
 сецѣ крвавѣ — и бы великѣи пошресѣ — у шо исто
 доба доѣе кѣ нѣма старѣи и слешѣи игуманѣ
 Стефанѣ сѣ брояницала у руке.*

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

Можли знати оче игумане,
 Рашта ове горе уздрхташе?

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Ко ѣе сынко Божю волю знати,
 Ко ли Божа прозрети чудеса!

КНЕЗЪ РОГАНЪ.

А да што є овай мѣсецѣ црвенѣ,
 Како да є изѣ огня испретанѣ?

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Ни то, сынко, я не могу знати;
 Альинахѣ є на небеса доста,

Па Богъ дае коме какву хоће —
 А мени є свакоя єднака,
 Текъ самъ свое очи изгубіо;
 Благо вама кои ихъ видите,
 Вы сте ближе Бога - и чудесахъ!

Тинна є, игуманъ брои броянице.

КНЕЗЪ ЯНКО.

А броишли све тако игумне?

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Броимъ, сынко, непрестаемъ нигда!

КНЕЗЪ ЯНКО.

Доиста се мислишь наброити,
 Дали ти се, оче, не додіе?

А одъ тога

Я быхъ воли садъ гривну орахахъ,
 Да є єдномъ по нашки изброимъ,
 Но стотину тіехъ брояницахъ,
 Да пребирамъ прстима зафайду.

СЕРДАРЪ ЯНКО.

Ты све, кнеже, на шалу окрећешъ!

Да ну, оче, оно ка' уміешъ

Исприча ни штогодъ аманати!

Приђе но смо легли и заспали,

Ко те ніе чуо ће говоришь,

Онай незна што у тебе спава! —

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Хоћу, браћо, то самъ и дошао!

Я самъ многа зажега канђела,

На олтару цркве православне;

Па самъ слієшь доша међу вама,
 Да поджежемъ колико узмогу,
 И вашъ огань светый на олтару,
 На олтару цркве и поштєня. —

*(Многій изъ гласа: збори, оче! сви ћемо слушаши
 колико те годъ воля, акоћешъ до цоноки.)*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Я имадемъ осамдесетъ лѣтахъ!
 Одъ како самъ очи изгубію,
 Я самъ выше у царство духовахъ —
 И ако ми іошть тієло, душу
 Задржає и кріє у себи,
 Како пламенъ подземна пештера —
 Я самъ много обиша свієта,
 Найсветіє небєсне храмове,
 Што є земля небу подигнула,
 Я самъ редомъ свакій полазію,
 Насрка се дима съ жертвеникахъ!
 Пеня самъ се на свєштену гору,
 Са кое є страшно предсказанъ,
 Свое судбе Єрусалимъ чуо —
 Разгледа самъ и све три пећине!
 Ће се сунце христьянству родило,
 Ће є небо ясли освєштало,
 Ће су цари небєсномъ младенцу,
 Похитали съ даромъ - поклонит' се; —
 Гледао самъ Гетсиманску башту!
 Оцрнѣну страшѣу и издаіомъ —
 Свету лампу, лудъ вѣтаръ угаси —
 Мы видимо на плоднимъ нѣвама,
 Ће се грно трнѣ разтићило —

Храмъ Омаровъ ђе се повисіо,
 На свештеный основъ Соломоновъ —
 Ђе Софія за конюшку служи —
 Сміешна су свойства наше землѣ,
 Пунана є лудіехъ премѣнахъ —
 Природа се сваколика пита,
 Сунчаніємъ чистіємъ мліекомъ,
 У пламень се и оно претвара,
 Данасъ жеже, што ючеръ нѣвляше; —
 Коліевке какве бы требале,
 Не имаду све наше ріеке,
 Видимоли мы ова страшила,
 Ђе пустоше немилостно землю?
 Време земно и судбина людска —
 Два образа найвыше лудости —
 Безъ поредка найдубля наука —
 Сна людскога, ђеца-аль очеви —
 Єли ово причина управа,
 Коіой тайну постић' неможемо? —
 Єль истина, є ово овако?
 Ал' насъ очи собствене вараю?
 Иште свіеть неко дѣйствіе —
 Дужность рађа неко попеченѣ —
 Обрана є съ животомъ скопчана!
 Све природа снабдѣва оружѣмъ,
 Противъ неке не обуздне силе —
 Противъ нужде-противъ недовольства —
 Остро осѣ, одбраноє класѣ!
 Триѣ, ружу, брани очупати;
 Зубовахъ є туште изострила!
 А роговахъ туште зашилѣла —
 Коре, — крила — и брзине ногахъ —

И ціели ови безпорядцы,
 По порядку некое слѣдую! —
 Надъ свомъ овомъ грдномъ мѣшавиномъ,
 Опеть умна сила торжествуе!
 Непушта се да є зло побѣди —
 Искру гаси — а змію у главу —
 Мужъ є браничъ жене и ѣтетета!
 Народъ браничъ цркве и племена —
 Четсь є-слава-светиня народня!
 Пасъ *), свакои свое бремя носи —
 Нове нужде, раѣу нове силе —
 Дѣйствія напрежу духове —
 Стѣсненія сламаю громове! —
 Ударъ наѣе искру у камену,
 Безъ нѣга бы у камъ очаяла —
 Страданѣ є крста добродѣтель —
 Прекалѣна искушенѣмъ душа,
 Рани тѣло огнѣмъ електризма —
 А надежда веже душу съ небомъ,
 Како луча са сунцемъ каплѣнцу!
 Што є човѣкъ? а мора быт' човѣкъ —
 Тварца єдна, те є земля вара,
 А за нѣга, види, нїе земля —
 Єли явѣ одъ сна смуѣенїе —
 Име честно, заслужили на нѣой,
 Онъ є има рашта полазити,
 А безъ нѣга у што тада спада? —
 Поколѣнѣ за пѣсню створено!
 Виле ѣе се грабит' у вѣкове,
 Да вамъ вѣнце достойне саплету! —
 Вашъ ѣе примѣръ учити пѣвача,

*) Поколѣнѣ

Како треба съ безсмртношћу зборит' —
 Вамъ предстои преужасна борба,
 Племя ви се све одрекло себе,
 Те црnome работа Мамону! —
 Паде на нѣм' клетва безчестія —
 Што є Босна и по Арбаніе?
 Ваша браћа, одъ оца и майке!
 Сви у едно и доста работе —
 Крсть носити вама є суђено —
 Страшне борбе съ своимъ и съ туђиномъ!
 Тежакъ вѣнаць-аль є воће слатко —
 Воскресеня не бива безъ смрти —
 Већъ васъ виђу подъ сѣйнимъ покровомъ —
 Честь - народность, ђе є васкреснула,
 И ђе олтаръ на истокъ окренуть,
 Ве у нѣму чистый тамянь дими,
 Славно мрите, кадъ мриет' морате!
 Честь ранѣна жеже храбра прса,
 У нѣима іой нема болованя —
 Поруганый олтаръ язычествомъ,
 На милость ђе окренут' небеса! —

*Сви поспаше, а игуманъ сѣди узѣ огань, брои
 броянице и сву ноћ чиста молишве међу нѣма-
 зора є дижу се, прииашую оружѣ да крећу до-
 ма: чуде се гледаюки старога игумана ђе сѣди
 узѣ вашру, брои броянице и нешто у себи чиста,
 а они како се кои диже шако му присшупи и лю-
 би га у руку изѣ уваженія рашта лепо и мудро
 збори.*

СЕРДАРЪ ИВАНЪ.

Ты ніеси сліепъ игумане,
 Кадъ си тако мударъ и паметанъ!

Будале су съ очима сліепе,
 Кое виде а залуду виде —
 Требаю имъ - за просте потребе
 Ка' осталой исто животни! —

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

А мислишли, сердаре Нѣгушкій,
 Да бы біо овакви съ очима?
 Пѣсна добра спава у сліепца —
 Погледъ смета мысли и ѣзыку;
 Можъ обисти кадъ што хоѣшъ причат'!
 Кадъ причаню твоме покаже се
 Стварь са свіемъ противна предъ очи,
 Сласть и силу изгуби причанѣ,
 Умъ се смути, а ѣзыкъ заплете,
 Чешѣ незнашъ, што си хтіо реѣи!
 А сліепцу очи не сметаю,
 Но се држи све єднога пута,
 Ка' цянь плота, када се прихвати: —

ВОЙВОДА БАТРИЇЪ.

Да причамо снове при кретаню! —
 Я самъ сніо што ніе самъ нигда,
 (милу ми є-за мое оружѣ:)
 Ноѣасъ на санъ Обилиѣъ пролеѣе,
 Преко равна поля Цетинскога,
 На біела хата ка' на вилу,
 Охъ диванъ ли, Боже драгій, бѣше! —

*Послѣ шридестѣ чешрдестѣ другахѣ причай свое
сное, свакій каза санѣ еднакѣ, да є Обилиѣа ви-
діо као и войвода Башрикѣ; весели иду у цркву
да се закуну сви на єдно, да се коло сѣ дома-
ѣила Турцыма — улазе у цркву, Вукѣ Микун-
виѣ размота шалѣ са главе па га пружи ше сви
за нѣмѣ рукама ухвашише и у коло сшадоше*

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Чуй Никола кнеже Дупіоскій!
И ты руку пружаешѣ на клетву,
Ты си неакѣ, знанѣ ли у Црмницу!
А Турцыма предѣ куѣомѣ Црмница,
Криву клетву на домѣ непонеси,
Ерѣ є мука сѣ Богомѣ ратовати! —

КНЕЗѢ НИКОЛА.

Знай владыко и сви Црногорцы,
Я знамѣ дивно како ми є дома,
Ама имамѣ триста Дупилянахѣ,
Некѣ ме изда свако, ка' и хоѣе,
Задаемѣ ви Божю вѣру тврду,
Сѣ Турцыма се хоѣемо поклати,
Ако ѣе намѣ сѣме утріети!
Кадѣ крвь проспемѣ ради свое вѣре,
Не боимѣ се клетве ни другога —
Како пушка пукне на Цетинѣ,
Грохота ѣе быти на све стране,
Благо томе, кога срце служи,
И ко ние сасма остарио,
Доста ѣе се посла нагледати! —

СЕРДАРЪ ЯНКО.

*Издаши се некемо а ма треба да се ушврдимо
клетвомъ, здравый в посяо.*

*Вукъ Миѣуновиѣъ: кунн сердаре Вукоша, шы е
найболѣ уміешъ, а мы кемо сви викаши: Аминъ.*

СЕРДАРЪ ВУКОТА.

У паметъ се добро Црногорцы
(А ко чиня быти ће найбільи)
А ко изда онога те почне,
Свака му се сатварь скаменила!
Богъ великій и нѣгова сила,
У нѣвну му сѣме скаменію!
У жене му ѣцу скаменію!
Одъ нѣга се излегли губавцы,
Да ихъ народъ по прсту кажуе!
Трагъ се грдный нѣговъ ископао,
Како што є шаренимъ коньима! —
У куѣу му пушке не висило,
Главе мушке, не копа одъ пушке! —
Желѣла му куѣа мушке главе!
Ко издао, браѣо, те юнаке!
Кои почну на наше крвнике,
Снопала га брука Бранковиѣа! —
Часне посте за пса испостію! —
Гробъ се нѣговъ пропа' на та свіеть,
Ко издао, браѣо, те юнаке!
Не предава пунѣ ни проскуре,
Него пасю вѣру вѣровао! —
Крвлю му се прелили бадняцы,
Крвлю крстно име ославію!
Свою ѣцу нань печену ію!

У поамный вѣтаръ ударіо,
 А у ликъ се манить обратіо,
 Ко издао, браћо, те юнаке!
 Рѣа му се на домъ распртила,
 За нѣговимъ трагомъ покайнице
 Све кукале, довіекъ лагале!

*Сви изъ гласа вичу: Аминь! излазе изъ цркве,
 и ошолень свакій дома.*

*Бадный вече; владыка Данило и игуманъ Стефанъ,
 сѣде кодъ огня, а бацы весели-играю по
 куки и налажу бадняке.*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Єсте ли ихъ ѣцо наложили,
 У пріекрсть, ка' треба метнули?

БАЦЫ.

Наложили ѣдо, ка' требуе,
 Пресули ихъ біеломъ шеницомъ,
 А залили црвениемъ виномъ —

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Садъ ми дайте єдну чашу вина,
 Ма доброга и чашу одъ оке,
 Да наздравимъ, стараць, бадняцьма.

*Даю му чашу вина, онъ наздрави бадняцьма и
 поши є.*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ (чистеи брке).

Богъ да прости весела праздника!
 Донеси те, ѣцо, оне гусле,

Душа ми ихъ, ваистину, иште,
 Да пропоемъ, одъ давно ніесамъ,
 Не прими ми Боже за грехоту,
 Овако самъ стараць научію, (даю му ђацы гусле).

ИГУМАНЪ СУЕФАНЪ (пое).

Нема дана безъ очнога вида!
 Нити праве славе безъ Божиѣа!
 Славіо самъ Божиѣъ у Витлеемъ —
 Славіо га у Атонску гору —
 Славіо га у свето Кієво —
 Алъ є ова слава одвоила,
 Са простотомъ и са веселошћу:
 Ватра плама болѣ него игда,
 Прострта є слама испредъ огня —
 Прекршѣени на огню бадняцы —
 Пушке пучу, врте се пецьва,
 Гусле гуде, а кола пѣваю,
 Съ унучаћу ђедовы играю,
 По три паса врте се у коло,
 Све бы река єдногодишници! —
 Све радошћу дивномъ наравнѣно;
 А што ми се найвыше допада,
 Што свачему треба наздравити!

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Среѣанъ ли си игумне Стефане,
 Како те є Богъ весела дао!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Младый сынко, ліепый владыко!
 Само собомъ ноѣасъ є весело —

А душу самъ натопо капльомъ,
 Па се стара игра поврхъ вина,
 Ка' блідый пламень по ракии —
 То ми кадкадъ старцу буди кости,
 Спомене ихъ на младе године. —

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Лѣпше ствари нема на свіету,
 Него лице пуно веселости,
 Особено, ка' што є кодъ тебе,
 Са сребрномъ брадомъ до пояса,
 Са сребрномъ косомъ до пояса,
 А лице ти гладко и весело,
 То є управъ благословъ вышнѣга. —

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Я самъ проша сито и решето —
 Овай грдный свіеть испитао —
 Отрови му чашу искапо —
 Познао се съ гркіемъ животомъ —
 Све што быва и што може быти,
 Мени ништа ніе непознато!
 Што годъ дође, я самъ му нареданъ —
 Зла подъ небомъ што су сваколика,
 Човѣку су прѣія на землю —
 Ты си младъ іоштъ и невѣштъ владыко!
 Прве капль изъ чаше отрови,
 Найгрче су и найупорніе —
 О да знадешъ, што те іоште чека!
 Свѣтъ є овай тиранъ, тиранину —
 Акамоли души благородной!

Онъ є составъ паклене неслоге —
 Унъ ратує душа са тіеломъ,
 Унъ ратує море съ бреговима,
 Унъ ратує зима и топлина,
 Унъ ратую вѣтри съ вѣтровима,
 Унъ ратує живина съ живиномъ,
 Унъ ратує народъ са народомъ,
 Унъ ратує човѣкъ са човѣкомъ,
 Унъ ратую дневи са ноћима,
 Унъ ратую дуси съ небесима;
 Тѣло стєнѣ подъ силомъ душевномъ,
 Колеба се душа у тіелу —
 Море стєнѣ подъ силомъ небесномъ,
 Колеблю се у мору небеса —
 Волна волну ужасно попире,
 О брієгъ се ломе оба двіє —
 Нико срећанъ, а нико доволянъ —
 Нико миранъ а нико спокоянъ —
 Све се човѣкъ брука са човѣкомъ,
 — Гледа маймунъ себе у зрцало —

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Добра ватра, а іоштѣ болѣ вино,
 Мало си се ѣдо угріяо,
 Па пречишћашъ свієтъ на решето!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Ђе си быо данасъ аманати,
 Те си дома тако поздно доша?
 Стоя у ловъ толико нієси,
 Раніє си свагда доходіо,

И ќе су ти тѣлохранители?
 Два Новака и баряктаръ Пима! (Едно Веле-
 стовацъ а друго, Дупилянниъ)
 Не было ихъ пуштаватъ одъ себе,
 Было дозватъ докъ ти Божиѣ проѣ,
 Два три сына старога Мартина
 Ере ти се я све боимъ сынко,
 Да ќе Турцы тебе изгубити;
 Двадестъ тридестъ да ноѣасъ ударе,
 Како ти се куѣа осамила,
 Што бы шѣели, то бы учинили!

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Небойми се, ако Богда, ѣедо!
 Не мисли се о томе Турцыма,
 Зле су мысли и на нѣихъ напале. —
 Па и да бы дошли и стотина,
 Имамъ овде десетакъ ѣачади,
 У куѣу се бысмо затворили,
 Мы се били, а ты бы намъ пѣва!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Одъ те пѣсне, Боже ме сахрани!
 Тежа бы ми была но плаканѣ —
 Плаканѣ е пѣсна са сузама —

*Иду да спаваю; дижу се предъ зору и иду у
 цркву свршила се лешурѣја излазе.*

Баче прича игумну Стефану предъ црквомѣ.

БАЧЕ.

Слушай, ѣедо! да ти нешто кажемъ:
 Кадъ су прва звона зазвонила,

Дига' самъ се да идемъ у цркву,
 Али ѿку нечесову чуемъ,
 Те я стрчи брже на край поля,
 И ако ѿ ліпо вріеме,
 Мишляхъ, скаче вода у понору,
 Кадъ присѣдохъ мало у край поля,
 Али ніе оно што я мишляхъ,
 Но то брдо на край поля ѿчи,
 Како да ће прснуть у облаке,
 Пушке грме небеса се ломе!
 Фиска стои младе убойнике!
 Те я брже болъ, преко поля,
 Када дођи при Ђинову брду,
 Аль у брдо нигђе ништа нема,
 Но се негђе бой кравый біе,
 Па одзивомъ брдо узвчало.

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Мучъ будало! да ли Божићъ ніе?
 Већъ ѿ трое појало пѣвацахъ,
 Сада пушке највише пуцаю,
 А то брдо ка' шупля тиквина,
 Па гласове хвата одъ свакуда,
 Већъ за друго и нетреба ништа
 Но понавля оно, што ће чуе,
 Као ѿдна прекоморска тица: —

БАЧЕ.

Ніе, ђедо, тако ми рождества!
 Но некакавъ поколь те великій,
 Одъ милине уру самъ слушао:

Димъ є црный лега' надъ Баице,
Ка' найгушій облакъ о єсени!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Хайдъ отоленъ, што коєшта дробишъ!
Димъ на Божићъ, великога чуда!
Како ће се свенародня жертва,
Безъ облакахъ дима учинити?

*Чує се грмљава пушакахъ низъ полъ, пояха вла-
дыка Данило хаша, и изиде у полъ, кадъ ешо
низъ полъ пешъ шестъ стошинахъ людихъ, онъ
пошрчи коня и бржв болъ дође меку њи; они
се сви око њѡга у коло окупи; видеки владыка
пешъ Маршиновићахъ, Вука Бориловића и три
свое слуге све краве, поче ихъ запишовати.*

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Причайте ми што є тамо было,
Аль сте вуцы, алисте лисице?

ВОЙВОДА БАТРИЋЪ.

Весели су гласи господаре,
Кланямо се Богу и Божићу!
Найприђе ти Божићъ честитамо!
Честитамо Божићъ Гори Црной!
Мы петъ братахъ петъ Мартиновићахъ,
И три твое слуге найвѣрніе
Са соколомъ Бориловићъ Вукомъ,
Покласмо се синоћъ са Турцыма,
У помоћ намъ когодъ чу притече,
Сакупи се войске као воде
И што ћу ти дуљити причанъ,

Колико в равнога Цетиня,
 Неутече ока ни свѣдока
 Ни да каже како имъ в было,
 Те подъ саблю свою не метнусмо,
 Кои ни се неће покрстити,
 Кои ли се поклони Божију,
 Прекрсти се крстомъ христьянскимъ,
 Узесмо га за своего брата —
 Куће Турске огнѣмъ изгорѣсмо!
 Да се незна ни стана ни трага,
 Одъ невѣрна домаћега врага —
 Изъ Цетиня у ћеклићъ пођосмо,
 Ћеклићкій се разбѣжаше Турцы,
 Мало кога одъ нѣихъ посѣкосмо,
 Ма нѣихове куће попалисмо,
 Одъ мечета и Турске цаміе,
 Направисмо проклету гомилу,
 Нека стои за уклинь народу. —

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Благо мени, мои соколови!
 Благо мени, юначка свободо!
 Ютрось си ми дивно воскреснула,
 Изъ гробовахъ, нашіехъ ѣдовахъ! —

*Скида се съ коня владыка, ше грли и целива юна-
 ке, кои су почели бой съ Турцыма, и шако иду
 низъ полъ пѣваюћи и пушкама веселъ чинѣћи;
 када дођоше близу цркве, али в игуманъ Сте-
 фанъ предъ црквомъ и јошшъ вданъ калуђеръ,
 кои држаше свешый пуширѣ у руке.*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Я невидимъ, него чуемъ доста,
 Хайте, браћо, те се причешћуйте!

Безъ приправе и безъ исповѣсти,
А я мичемъ све на мою душу. —

*Прислушаю и причешкую се кои небѣше руча, по-
што се причешшише, наврѣше, иецыва и почеше
коло водиши — а владыка улѣзе у куку и уведе
са собомъ иещѣ Маршиновиѣхъ Вука Бориловиѣа
и шри иѣгове слуге за нѣма улѣгоше.*

*Пеку св иецыва, играю се момчадѣ сваке игре и
коло шое.*

КОЛО.

Бѣше облакъ сунце ухватио! —
Бѣше гору тама притиснула! —
Предъ олтаромъ плакаше канѣло! —
На гусле се струне покидале!
Сакриле се виле у пентере,
Бояху се сунца и мѣсеца!
Бѣху мушка прса охладнѣла,
А у нѣма умрла свобода;
Ка' кадъ зраке умру на планину,
Кадъ утоне сунце у пучину! —
Боже драгій свѣтла праздника!
Како су се душе праѣедовске,
Надъ Цетинѣмъ данасъ узвѣяле,
Играю се на бѣла ята —
Како ята дивнихъ лабудовахъ,
Кадъ се небомъ ведриемъ играю,
Надъ образомъ свѣтла ѣзера —
Соколови петъ Мартиновиѣхъ!
Кое ѣдна прса задоише,
А однѣиха ѣдна колѣвка,
Два Новака съ баряктаромъ Пимомъ!

И витеже Бориловићъ Вуче!
 Кои првый удристе на Турке,
 Ко уміе вама сплести вѣнце?
 Споменикъ ѣ вашего юнаштва,
 Гора црна и нѣна свобода! —

*Излази игуманъ Стефанъ међу народъ и носе
 за њимъ два мотка међу собомъ одну синю и
 на њой двадестъ окахъ шенице варене, изміе-
 шаше зрима шиичанима, налише добро виномъ
 и медомъ; народъ се чуди нѣгову послу и савъ
 се окупи около нѣга, да гледаю што хоће да
 ради; мотцы поставише колыво на средъ вели-
 кога гувна; а игуманъ поче говориши.*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Чуй народе, сви скините капе!
 Хоћу споменъ да чинимъ душама,
 Витезовахъ нашего народа,
 Данасъ ће имъ наймиліе быти —
 Одъ Косова нигда као данасъ —
 (Свакъ скида капу и сміюсе.)

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ (чита на изустъ.)

Вѣрне слуге помани господи!
 Владоце ма твое робове —
 Непобѣдногъ младога Душана!
 Обилића, Кастріота Ђура!
 Зриновића, Ивана, Милана!
 Страхинића, Релю крилатога!
 Црновиће, Ива и Уроша!
 Цмилянића, Войводу Момчила!
 Янковића, деветъ Юговићахъ,

И Новака поради халака! —
 И остале наше витезове —
 На небу имъ душе царовале,
 Ка' имъ име на земљи царуе. —

Избдоше оно кољиво, ручаше, и свако̄ дома одлази. Ново лѣшо, изишли изъ цркве, свѣде узъ огань па се нешто игуманъ замислио.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Нешто си се замислио ђедо!
 Али ти се дрѣмат' почело.

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Не дрѣма, него нешто мислимъ,
 Па се чудимъ, за нову годину,
 Што є данасъ ошћела людима?
 Рашта нѣ съ почеткомъ пролѣћа,
 Кадъ се сунце са юга поврати,
 И кадъ почну дневи напредоват',
 Кадъ се земля обуче зелено,
 И стварь свака кадъ на нъой добѣ,
 Новый животъ и видъ са свимъ новый. —

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Све єднако, тада али данасъ,
 Врѣме ђе своимъ токомъ ходит'! —
 А ово су стари уредили.

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Кое дає нѣ угодио. —

(Улази едно момче къ ньима целива владыку у руку, па игумна Стефана).

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Што є момче, одкуда си сада?
Еда ћешъ ни што добро причати?

МОМЧЕ.

Я самъ улакъ, одъ Ріеке сада!
Сердаръ Янко посла ме до тебе,
Да ти причамъ, што є кодъ насъ было.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Причай синко, што найбрже можешъ!

МОМЧЕ.

Како чусмо за бой на Цетиню,
Да на главу погибоше Турцы,
Сердаръ Янко одмаха одправи,
Два момчета Ріечкимъ Турцыма:
Ко не мисли на Коранъ плюнути,
Нека бѣжи главомъ безъ обзира;
Турцы момчадъ кодъ себе примами,
И обое на Ободъ обѣси,
У то сердаръ покличъ низъ нахию!
Свакъ потрчи къ Ріечкоме граду,
Аль залуду сви утекли Турцы,
У лаѣама путь біела Скадра,
Само Богданъ, што є похитао,
Те убіо Ріечкогъ кадію;
Шѣаше доћи сердаръ съ главарима,
Да ти прича све како є было,
Но немаше када оставити,
Разураю града Ободника,

И све Турске куле и цамію,
 Да нашъ пазаръ не смрди некршћу. —
Прекланясе улакѣ, целива оцешъ владыку у ру-
ку, меѣ му књигу на скушѣ и одлази.
Владыка Данило зове ѣаче да прочиша ону књи-
гу, да є чує и игуманѣ Стефанѣ, ѣаче узима
књигу.

(чита.)

Кнезъ Никола и сви Дупиляни,
 Поздравлямо нашега владыку!
 Пишемо ти што є кодъ насъ было:
 Како чуємо што бы на Цетиню,
 Покласмо се съ нашіємъ Турцыма,
 Данъ и ноѣ є покланѣ траяло,
 Бѣше пуна Црмница Туракахъ,
 Десечара, аге, изѣлице;
 Мало ко намъ у помоћи доѣ,
 И мы смо ти грдно изгинули,
 Половина у бой погибосмо! —
 Нестало є гробля око цркве,
 По шестину у єданъ копамо!
 По Црмници Турке изсѣкосмо,
 И градъ Бесацъ съ земљомъ изравнисмо,
 Садъ ти нема у нашу нахію,
 Обилѣжя одъ Турскога уха,
 До трупине, али развалине.
Владыка Данило плаче, а игуманѣ се Стефанѣ
сміє.

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Ты, игумне, не разумѣ писмо!
 А бы и ты на нѣмъ проплакао,
 По шестину у єдно копаю!

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Разумѣхъ га, аль плакат' не могу,
 Да уміемъ плакат' одъ радости!
 Быхъ плакао слађе него игда —
 Аль кодъ мене када пое душа,
 Сузе ми се смрзну одъ радости. —

*(Біе неко у враша одъ куине да ихъ сломи, ми
 сле да є лудъ)*

ИГУМАНЪ СТЕФАНЪ.

Помозъ Боже и малый Божићу!
 Кадъ є радость са свакоє стране,
 Некъ улѣзе и та лудый къ нама,
 Да намъ кућу напуни смієха!

*(Отварю ђаци враша, кадъ ево Вукъ Мандушићъ,
 наираціо се и црний му брци пали на изломѣне
 шоке, џефердаръ иребѣић носи у руке, и сѣда кодъ
 огня савъ кравѣ николе ни помозъ Богъ, зачу-
 де се кадъ га онаквога виде),*

ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Што є Вуче? грдноли изгледашъ!
 Вићу да си съ краве поляне,
 Газіо си негђе ватру живу,
 И Богъ знаде до тебе самога,
 Єли ико ту живъ претекао!
 Еръ безъ муке не прскаю токе —
 Ни се ломе такви џефердари,
 Те с' одъ витке жице саковани. —

ВУКЪ МАНДУШИЋЪ (мрко прича.)

На Шћепанданъ дође ми одива,
 Изъ Штитарахъ, лѣтосъ поведена,

И каза ми: „Ево харачліе“!
 У Штитаре да купе хараче,
 Те я скупи педесетъ момчади,
 И западни съ нѣма подъ Штитаре, (село)
 Да посѣчемъ Турке изълице;
 Пучу пушке Лѣшанскомъ нахіомъ,
 Мислимъ иду Турцы у хараче,
 Па на раю страву удараю;
 Кадъ бой чуемъ у Прогоновиће, (село)
 Те я потець са ономъ дружиномъ,
 А кадъ тамо, мука и неволя!
 Ударило двѣста харачліяхъ,
 Потурице люта Арнаута,
 На кржаву Радунову кулу,
 Самъ се Радунъ у кулу нагнао,
 И съ нѣмъ жена нѣгова Любица;
 Жена млада, а ма соко сивый,
 Пуни пушке своме господару,
 Радунъ гаѣа съ прозора одъ куле,
 Седмину є на оборъ убіо,
 Но му дошла бѣше погибія,
 Турцы бѣху сламу и сіено
 Ово бѣле куле наніели,
 Па зажегли са свакоє стране,
 Пламъ се дига бѣше у небеса
 И кулу му бѣше дохватіо,
 А онъ гаѣа пушкомъ непрестає;
 Попієва танко гласовито;
 Припієва Бая и Новака!
 Припієва Драшка и Вукоту!
 И два Вука одъ села Трнѣинахъ,
 Марковића — и Томановића!

А кликуе и живе и мртве,
 Види страшну уру предъ очима! —
 Нама жива срца попуцаше,
 Потрчаємо кули Радуновой,
 Око нѣ се покласмо съ Турцыма,
 Избависмо изъ куле Радуна,
 Ма изгоре ояѣла кула!
 Јоштъ намъ ѣе ко у помоћъ прискочи,
 Те одъ куле поћерасмо Турке,
 До Кокотахъ више Лѣшкополя, (села)
 Осамдесетъ и три посѣкосмо,
 И у бою кодъ біеле куле,
 Олова ми токе изломише!
 А у раздвой боя крвавога,
 Найпотоня, коя пуче - Турска,
 Цефердара држахъ предъ очима,
 Престрижега, остала му пуста! (плаче)
 По ремику ка' да трска бѣше!
 Выше жалимъ пуста цефердара,
 Но да ми є руку окинула! —
 Жа' ми га є ка' єднога сына —
 Жа' ми га є ка' брата роднога —
 Ере бѣше пушка мимо пушке,
 Срећанъ бѣше, — а убойтъ бѣше —
 Око нѣга руке не превіяхъ,
 Свагда бѣше као огледало,
 У хиляду другіехъ пушкакахъ,
 Познати га шѣаше када пукне;
 Па самъ доша до тебе владыко!
 На мору є одъ свашта майсторахъ,
 Был' ми могли пушку прековати?

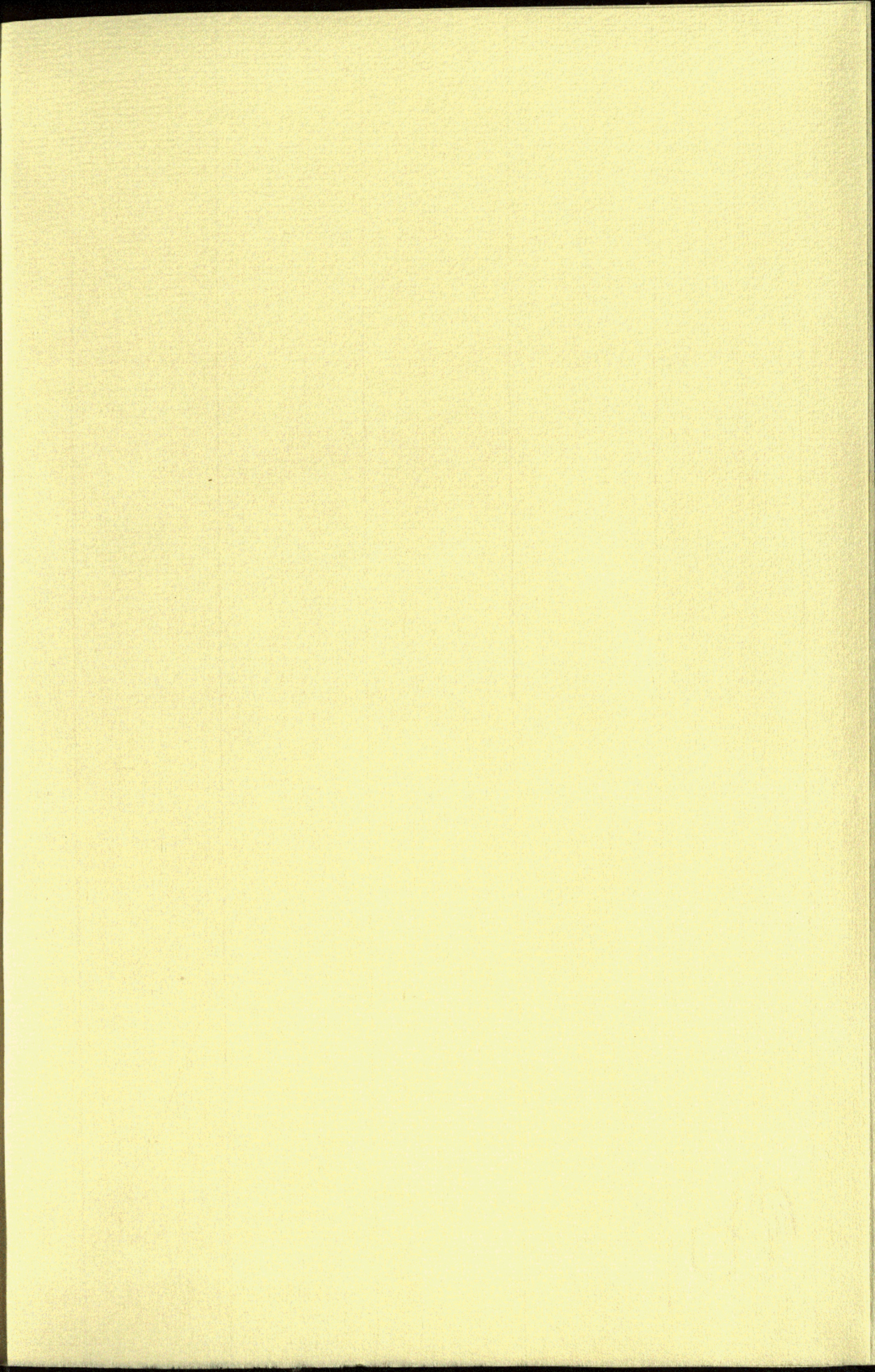
ВЛАДЫКА ДАНИЛО.

Мркій Вуче, подигни бркове!
 Да ти виђу токе на прсима,
 Да преброимъ зрна одъ пушакахъ,
 Колика ти токе изломише,
 Мртву главу не диже изъ гроба!
 Ни прекова бистра џефердара!
 Здраво твоя глава на рамена!
 Ты ћешъ пушку другу набавити,
 А у руке Мандушића Вука,
 Бы ће свака пушка убоита! —

(Владыка усшаде, и даде Мандушићу изъ одаѣ свое ѡданъ добаръ џефердаръ).

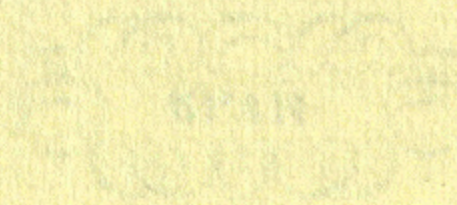
БИБЛИОТЕКА
 ПЛАНИНСКИХЪ СЕРБИЈЕ

THE [illegible] [illegible]

[Faint, illegible text, possibly a list or index of items]

[Faint, illegible text, possibly a title or subtitle]

[Faint, illegible text, possibly a date or name]

[Faint, illegible text, possibly a date or name]

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19 Ср III 97.1